

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการใช้วิถีทัศน์ทางวัฒนธรรม และการแสดงละครย่อยทางวัฒนธรรม" ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยข้อมูล ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย
2. การสอนภาษาตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร
3. การสอนภาษากับวัฒนธรรม
4. การสอนภาษาอังกฤษโดยการใช้วิถีทัศน์ทางวัฒนธรรม
5. การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การแสดงละครย่อยทางวัฒนธรรม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาในประเทศไทย

ประเทศไทยได้จัดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน ได้มีการพัฒนาวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้หลายวิธี สำหรับวิธีสอนภาษาอังกฤษที่สำคัญอาจสรุปได้ดังนี้

กำพล ดิดประเสริฐ (2533) และ อรุณี สนิตย์ภาคีกุล (2535) ได้กล่าวถึงวิธีสอนภาษาอังกฤษโดยวิธีสรุปได้ดังนี้คือ

1. วิธีสอนแบบแปลและไวยากรณ์ (Grammar Translation Method) เป็นวิธีสอนที่เก่าแก่ที่สุด โดยมีวิวัฒนาการตั้งแต่สมัยที่ชาวยุโรปเรียนภาษาละตินและกรีก เป็นวิธีสอนที่เน้นการสอนไวยากรณ์ แปล และการท่องจำคำอธิบายและกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ผู้สอนใช้ภาษาแม่อธิบายความหมายของคำศัพท์และวิธีการใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทาง

ไวยากรณ์ แบบฝึกหัดต่าง ๆ เป็นแบบฝึกหัดเกี่ยวกับการแปลและไวยากรณ์ ในบทเรียนแต่ละบทประกอบด้วย กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ ส่วนการสอนความหมายของคำจะมีการสอนความหมายเพียงอย่างเดียว

2. วิธีสอนแบบตรง (Direct Method) เป็นวิธีสอนที่สืบเนื่องจากการต่อต้านการสอนภาษาแบบแปลและไวยากรณ์ กลุ่มนักสอนภาษาในยุโรปจึงได้มีการเคลื่อนไหวที่จะหาวิธีสอนใหม่มาใช้ จึงได้เกิดวิธีสอนแบบตรงขึ้น วิธีสอนแบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษและใช้ภาษาอังกฤษให้ได้มากที่สุด การสอนใช้วิธีพูดเป็นหลักโดยไม่ใช้ภาษาของผู้เรียนเลย มีการใช้ท่าทางและอุปกรณ์ประกอบการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียนโดยไม่ต้องแปลเป็นภาษาแม่ เนื้อเรื่องที่เรียนมักจะยึดเอาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้นเป็นหลัก วิธีสอนแบบนี้ต้องการผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษา หรือผู้ที่มีความสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดีเทียบเท่าเจ้าของภาษา

ฟินอคเชียวโร (Finocchiaro, 1982) ได้วิจารณ์การสอนโดยวิธีนี้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ จะเกิดความรู้สึกไม่สบายใจเมื่อมีการออกเสียงและเมื่อพยายามทำความเข้าใจความหมาย และจะเกิดความเครียด เนื่องจากการใช้ภาษาใหม่ที่เรียนเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม วิลลาส์ ฮันนาคินท์ (Hannakin, 1970) ให้ความเห็นว่า ลักษณะของการสอนภาษาตามวิธีนี้ ยังเป็นที่ยอมรับในการสอนภาษาเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในปัจจุบัน

3. วิธีสอนที่เน้นการอ่าน (Reading Method) วิธีสอนแบบนี้เกิดขึ้นครั้งแรก ในสหรัฐอเมริกาและแคนาดาในช่วงปลายศตวรรษ 1920 เนื่องจากผู้ที่อยู่ในวงการศึกษา มีความเห็นว่า ควรจะฝึกให้ผู้เรียนใช้ทักษะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนมากที่สุดในระยะเวลาเรียนที่จำกัด จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ในด้านการอ่านภาษาอังกฤษในขอบเขตที่เหมาะสม ให้เรียนรู้คำศัพท์ รูปประโยค และสำนวนภาษาอังกฤษเพื่อให้เกิดทักษะด้านการอ่านได้มากที่สุด โดยมีได้เน้นความสำคัญของทักษะอื่น ๆ การสอนโครงสร้างทางไวยากรณ์จะสอนเฉพาะที่ปรากฏในบทอ่านเท่านั้น ฟินอคเชียวโร (Finocchiaro, 1982) ได้กล่าวไว้ว่า นักเรียนจะมีความรู้สึกที่ดีต่อวิธีสอนแบบนี้ ถ้าหนังสือที่อ่านนั้นน่าสนใจและเหมาะสมกับระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียน

4. วิธีสอนแบบฟัง-พูด (Audio-Lingual Method) วิธีนี้เป็นวิธีสอนภาษาเพื่อให้สามารถพูดได้ภายในระยะเวลาอันสั้น วิธีสอนแบบนี้ถือว่าภาษาคือพฤติกรรมอย่างหนึ่ง

ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ของสิ่งเร้าและปฏิกิริยาตอบสนอง การเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับการยกย่องชมเชยหรือได้รับรางวัลในทันที วิธีสอนแบบนี้ใช้การเลียนแบบการท่องจำบทเรียนในรูปของการสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ และเน้นวิธีการฝึกพูดและสนทนาอย่างมาก มีการใช้ตารางเทียบแทนเพื่อฝึกจนกระทั่งสามารถใช้เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าทางภาษาได้โดยอัตโนมัติ เดวิด เดวิดสัน (Davidson, 1978) ได้กล่าวถึง การสอนแบบฟัง-พูดว่า ไม่ได้ส่งเสริมการใช้สติปัญญาของผู้เรียนเท่าที่ควร ผู้เชี่ยวชาญของศูนย์สอนภาษาหลายแห่ง จึงมีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาการสอนการฝึกพูดตามและท่องจำ โดยเพิ่มกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ที่จำเป็น และสามารถนำความรู้มาปรับปรุงได้ด้วยตัวของนักเรียนเอง

5. วิธีสอนที่เน้นการใช้สติปัญญา (Cognitive Approach) วิธีสอนนี้เกิดจากแนวคิดที่เชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ในสมองซึ่งรับรู้รูปแบบต่าง ๆ ของภาษาแล้วสร้างเป็นกฎเกณฑ์บันทึกไว้ในสมอง ซึ่งมีขั้นตอนในการเรียนการสอนดังนี้

1. สอนกฎเกณฑ์ทางภาษาซึ่งประกอบด้วยเสียง คำศัพท์ และไวยากรณ์
2. ครูสร้างสถานการณ์ที่เหมือนจริงเพื่อจูงใจให้นักเรียนอยากพูด เขียน และลองแก้ปัญหาทางภาษา โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาโดยอาศัยกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ และสามารถที่จะนำไปใช้ได้ สถานการณ์ใหม่
3. การสอนจะมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งในแต่ละชั่วโมงอาจมีเพียงทักษะใดทักษะหนึ่ง และในการทำแบบฝึกหัดครูจะใช้ประโยคทั้งถูกและผิด เพื่อให้ให้นักเรียนค้นหาข้อผิดพลาดและแก้ไขให้ถูกต้องจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เดวิดสัน (Davidson, 1978) ได้กล่าวถึงวิธีสอนที่เน้นการใช้สติปัญญาไว้ว่า เป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ขบคิดเกี่ยวกับภาษา และเข้าใจการใช้ภาษาได้กว้างกว่า คำศัพท์และสถานการณ์ที่ครูสอนในชั้นเรียน โดยใช้สติปัญญาของตนเอง

6. การสอนแบบเอกัตภาพ (Individualized Instruction) เป็นการสอนที่พัฒนาขึ้นตามความเชื่อถือในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นการจัดการสอนเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ได้กล่าวว่า การสอนแบบเอกัตภาพเป็นการศึกษาโดยอิสระภายในกรอบที่ครูกำหนดให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิชา บทเรียนหรือวางแผนและตั้งจุดประสงค์ในการเรียนของตนเอง

ส่วนการวัดผลการเรียน ครูเป็นผู้ดำเนินการเพื่อประเมินผลดูว่าบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ การสอนแบบเอกัตภาพไม่มีการแบ่งระดับชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามลำดับความสามารถของตน การเรียนแบบโปรแกรม (Programmed Instruction) คือ การเรียนด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละคน เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนแบบเอกัตภาพ

ในการจัดการเรียนการสอนแบบเอกัตภาพนั้น ครูและนักเรียนอาจร่วมมือในการตั้งจุดมุ่งหมายการสอน และดำเนินการสอนตามจุดมุ่งหมายนั้น ครูจะเป็นผู้แนะนำและใช้กิจกรรมเป็นศูนย์กลางการเรียน (Language Learning Center) โดยนักเรียนจะถูกแบ่งเป็นกลุ่มย่อยเพื่อฝึกกิจกรรมทางภาษาตามความสนใจ ความสามารถ และความถนัด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตนเอง

7. การสอนภาษาแบบเงียบ (The Silent Way) วิธีสอนแบบนี้ประยุกต์มาจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบการรับรู้ สอนให้ผู้เรียนคิดอย่างมีขั้นตอน ครูเป็นฝ่ายเงียบคือใช้ภาษาให้น้อย ครูเป็นแต่เพียงผู้พูดประโยคหรือคำเป็นตัวอย่างน้อยครั้งที่สุด ขณะเดียวกันก็เพิ่มโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาที่เรียนให้มากที่สุดโดยใช้การเงียบเป็นเครื่องจูงใจ เพราะการเงียบจะช่วยให้นักเรียนทำงานดีขึ้น นักเรียนสามารถติดตามการเรียนรู้ไปโดยตลอด และได้ใช้ความคิดในการคิดข้อความที่ต้องการจากสิ่งที่ได้ยินในระหะชวอันสั้น ทั้งยังเป็น การบังคับให้นักเรียนเพิ่มความสนใจในการเรียนมากขึ้น นักเรียนจะเรียนโดยการใช้อยู่สติปัญญาและความคิดมากกว่าการท่องจำ ตลอดเวลาที่นักเรียนจะมีอิสระในการใช้ภาษาอย่างเต็มที่ โดยมีครูเป็นผู้ฟังและติดตามการเรียนรู้ นักเรียนจึงมีโอกาสฝึกการใช้ภาษามากถึงร้อยละ 90

8. วิธีสอนแบบชักชวน (Suggestopedia) เป็นวิธีสอนที่เน้นการผ่อนคลายความเครียดของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีสมาธิและสภาพจิตใจที่พร้อมจะเรียนรู้และชี้แนะให้ผู้เรียนนำพลังสมองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุด โลซานอฟ (Lozanov) นักจิตวิทยาชาวบัลแกเรียเป็นผู้พัฒนาขึ้น ในปี ค.ศ. 1975 เขามีความเชื่อเกี่ยวกับอิทธิพลในการเรียนรู้ ภาษาของคนว่ามีมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่น เช่นเดียวกับ แกต (Gage) และกล่าวว่า คนเรามักจะนำพลังสมองหรือความสามารถมาใช้ในการเรียนเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากกลัวว่าจะทำผิดพลาดหรือล้มเหลวถ้าช่วยให้ผู้เรียนลดความกลัวนี้ได้ ผู้เรียนจะสามารถนำพลังสมองมาใช้ได้อย่างเต็มที่

9. วิธีสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) เป็นวิธีสอนที่เน้นให้ผู้สอนคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปฏิริยาโต้ตอบทางภาษาของผู้เรียน รวมทั้งปฏิริยาโต้ตอบเพื่อป้องกันตัวเองตามสัญชาตญาณและความต้องการในการเรียน วิธีสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์นี้ เคอร์รัน (Curran) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสาขาจิตวิทยาแนะแนวที่มหาวิทยาลัยโลโยลา (Loyola) ได้พัฒนาขึ้น โดยนำเทคนิคของผู้เรียนที่อาจเกิดขึ้นในการเรียนภาษาต่างประเทศและผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจความรู้สึกของผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ดีขึ้น อีกทั้งความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มจะช่วยให้การเรียนรู้ของแต่ละบุคคลดีขึ้น

10. วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (Concentrated Language Encounters หรือ CLE) เป็นวิธีการสอนที่ได้รับการพัฒนามาจากนักภาษาศาสตร์ผู้เชี่ยวชาญทางการอ่านและครูผู้สอนภาษาหลายคน เช่น เกรย์ (Gray) วอล์คเกอร์ (Walker) และดอร์ (Door) จากประเทศออสเตรเลีย โดยเน้นการพัฒนาภาษาในบริบทที่เป็นไปตามการรับรู้โดยธรรมชาติพัฒนาความหมายของภาษาไปสู่องค์ประกอบย่อยของภาษา การอ่านถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทักษะทางภาษาไปสู่การพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การฟัง พูด และเขียน ในลักษณะทักษะสัมพันธ์หรือบูรณาการตามหลักการสอนเพื่อการสื่อสารและเน้นปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนในขณะทำกิจกรรมร่วมกันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในทักษะสัมพันธ์ต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรมชาติและเกิดความคล่องตัวและมีความชำนาญในการใช้ภาษาจนถึงไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนั้นการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษาเป็นวิธีการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถอ่าน ฟัง พูด และเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอในการสื่อสารทางภาษาในชีวิตประจำวัน

11. วิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) แนวการสอนนี้มาจากแนวคิดที่ว่า วิธีการสอนภาษาเท่าที่เป็นอยู่มิได้เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาสื่อความหมายได้อย่างแท้จริง แนวการสอนนี้ จึงเน้นการเรียนภาษาเพื่อสื่อความหมายเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ อมรา แสงจันทร์ (2524) ได้กล่าวถึงแนวการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า แนวการสอนนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะเน้นการเรียนภาษาเพื่อสื่อความหมายเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งตรงข้ามกับแบบที่เรียกว่า แนวการสอนที่เน้นไวยากรณ์ (Grammatical Approach) ที่เน้นกฎไวยากรณ์ของภาษา และยึดการศึกษาและการอธิบายภาษาของนักภาษาศาสตร์เป็นหลัก... ส่วนแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) นี้ จะเน้นที่หน้าที่ (Function) ของโครงสร้างต่าง ๆ ของภาษา เพื่อจะให้ได้ประโยชน์ในการสื่อความหมาย

12. วิธีการสอนแบบผสมผสาน (The Electric Method) แนวคิดแบบผสมผสาน มีที่มาจากนักปรัชญากลุ่มหนึ่งที่ยอมรับแนวคิดในส่วนที่พอใจจากทุกกลุ่มปรัชญามานำข้อดี-ข้อจำกัดของแนวคิด และวิธีสอนภาษาแบบต่าง ๆ ที่มีผู้พัฒนาขึ้นใช้โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษา เช่น ตัวผู้เรียน ผู้สอน และมุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะต่าง ๆ ในการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี

การจัดการสอนแบบผสมผสานเป็นการจัดการสอนที่ผู้สอนมีอิสระในการเลือกกิจกรรม/กลวิธี ตามวิธีสอนและยุทธศาสตร์การสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ร่วมกันได้มากกว่า 1 วิธีในการเลือกกิจกรรม วิธีสอนและยุทธศาสตร์การสอนภาษามาใช้นั้นจะต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียนและบริบทของการสอนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนจะมุ่งถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากกว่ากระบวนการและการเลือกกิจกรรม วิธีสอนจะพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นในการนำไปใช้มากกว่าทฤษฎีหรือหลักการพื้นฐานของวิธีสอนนั้น

หลักสูตรภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา

หลังจากที่ประเทศไทยได้จัดให้มีการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษกันอย่างจริงจังเมื่อประมาณ 30 กว่าปีมาแล้ว ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุเข้าเป็นรายวิชาหนึ่งในหลักสูตรให้นักเรียนทุกคนเรียนวิชาภาษาอังกฤษตั้งแต่นั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นต้นไป แต่ในปี พ.ศ. 2518 กระทรวงศึกษาธิการ มีดำริที่จะยกเลิกการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา ดังนั้นเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จึงไม่มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอยู่ในหลักสูตรฉบับนี้ แต่เนื่องจากผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา ได้ขอให้รัฐบาลและโรงเรียนดำเนินการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานทั้งในด้านหลักสูตร วิธีสอน และผู้สอน ดังนั้นในปี พ.ศ. 2522 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ตั้งคณะกรรมการร่างหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ขึ้น และมีคำสั่งให้เพิ่มวิชาภาษาอังกฤษในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ให้เป็นวิชาเลือกในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ โดยให้เลือกได้ไม่เกินสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง และให้เริ่มดำเนินการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2525 เป็นต้นไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2523) และคณะกรรมการร่างหลักสูตรและสื่อการสอน พุทธศักราช 2521 ได้มีการจัดทำหนังสือชุด English Is Fun ขึ้นเพื่อสอนภาษาอังกฤษ ในระดับประถมศึกษา โดยยึดผู้เรียนและ

กิจกรรมเป็นศูนย์กลางในการสอน

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวทางที่คู่มือครู English Is Fun Book I-IV ได้เสนอแนะไว้นั้นแสดงให้เห็นกิจกรรมและวิธีสอนที่ทันสมัยเพื่อให้นักเรียน การสอนเป็นที่น่าสนใจ โดยพยายามยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด ถึงแม้ว่าคณะผู้จัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนจะตระหนักถึงความสำคัญถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของผู้เรียนเป็นอย่างดีก็ตาม แต่ก็ต้องประสบปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียน การสอนซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้ว

ปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงการใช้แบบเรียนจากหนังสือ English Is Fun เป็น On the Spring Board ซึ่งอยู่ในระหว่างการทดลองใช้และได้มีการอบรมครูภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาเพื่อให้นักเรียนที่มีความพร้อมเริ่มใช้ก่อนในปีการศึกษา 2537 (สัมภาษณ์ อาจารย์ กุศลา แสงเดช, 2537)

ปัญหาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

จากความเป็นมาของการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงตลอด มาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีแนวคิดและจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและ ปรัชญาการสอน การเรียนการสอนภาษาอังกฤษก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (ปานตา ใช้เทียมวงศ์, 2526)

กานดา ณ กลาง (2515) ได้กล่าวถึง ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งแบ่งออก ได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวครู คือ ไม่มีครูผู้ทรงคุณวุฒิเพียงพอกับการที่จำเป็นต้องสอน ภาษาอังกฤษ ให้กับเยาวชนทั่วประเทศ
2. ปัญหาในด้านตัวนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่สนใจในภาษาอังกฤษเพราะอาจ จะมองไม่เห็นความจำเป็นที่ตนจะต้องเรียน หรือไม่ประจักษ์แจ้งในวัตถุประสงค์ของการ เรียน
3. ปัญหาในด้านผู้บริหารและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ในบางครั้ง จะพบว่า การเรียน การสอนภาษาอังกฤษประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร เช่น ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ไม่มีคุณวุฒิ

ไม่สนับสนุนงานด้านนี้เท่าที่ควร งบประมาณหรือกิจกรรมในด้านนี้ ไม่ได้ได้รับความเอาใจใส่ ทำให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงานได้

4. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีสอน ส่วนใหญ่ปัญหาเรื่องตัวครู และวุฒิของครูก็จะเกี่ยวเนื่องมาถึงปัญหาเรื่องวิธีสอนของครูเองด้วย ครูที่มีวุฒิสำัญ ยิ่งสูงเท่าใด ก็ยิ่งเป็นที่คาดหวังว่าจะมีความรู้ในเนื้อหาของวิชานั้น ๆ สูง ส่วนวุฒิครูนั้นก็ก็เป็นเครื่องแสดงว่า ผู้นั้นได้รับการอบรมหลักวิชาเกี่ยวกับการศึกษา หลักการสอน และจิตวิทยามาดีพอที่จะทำหน้าที่ครูได้ ความรู้ในเนื้อหาวิชาภาษาอังกฤษเอง กับความรู้เรื่องวิธีสอนภาษาเป็นของที่ต้องควบคู่กันไป

ในปี พ.ศ. 2530 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กล่าวถึงปัญหาการสอนภาษาอังกฤษ ดังนี้

1. ครูสอนที่ไม่มีวุฒิทางการสอนภาษาอังกฤษ
2. ครูสอนที่ไม่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ
3. ครูสอนที่ผ่านการอบรมแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของการอบรม
4. ปัญหาที่เกี่ยวกับสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน
5. ปัญหาที่เกี่ยวกับภารกิจอื่น ๆ ของครูสอนภาษาอังกฤษ
6. ปัญหาที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนขาดแรงจูงใจ
7. ปัญหาที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนขาดเจตคติที่ดี
8. ปัญหาที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนขาดความพร้อม
9. ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร
10. ปัญหาที่เกี่ยวกับงบประมาณ
11. ปัญหาที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

จากปัญหาที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) นั้นเกิดจากตัวครูผู้สอน และส่วนสนับสนุนการสอนอื่น ๆ ซึ่งมีผลทำให้การเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การสอนภาษาตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร

ปัจจุบันลักษณะการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) ซึ่งผู้เรียนและกิจกรรมเป็นศูนย์กลางในการสอน เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารมากขึ้น (Communicative

Competency) นอกเหนือไปจากความเข้าใจโครงสร้างภาษา (Structure) ไม่เน้นการท่องจำ แต่เน้นความเข้าใจและความคิดที่ว่า วิธีการสอนภาษาเท่าที่เป็นอยู่มิได้เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างแท้จริง เพราะการใช้ภาษาที่แท้จริงของคนเรามิใช่เพียงแต่สร้างประโยคขึ้นมาเท่านั้น แต่จะรวมถึงการแสดงความคิดเห็นและการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารด้วย ดังนั้นการเรียนภาษาจึงไม่ควรหยุดอยู่เพียงการรู้จักคำศัพท์และความสัมพันธ์ของประโยคเท่านั้น แต่ควรคำนึงถึงการนำภาษาไปใช้ตามหน้าที่ (function) ด้วยเพราะฉะนั้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมีจุดมุ่งหมายที่เน้นการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวการสอนที่เน้นไวยากรณ์ (Grammatical Approach) โดยการเน้นกฎไวยากรณ์ของภาษาและฮิดการศึกษาและการอธิบายภาษาของนักภาษาศาสตร์เป็นหลัก แนวการสอนนี้จึงมีข้อเสีย คือ ผู้เรียนสามารถท่องจำกฎต่าง ๆ ของภาษาหรือรูปลักษณะของภาษา (form) ได้ แต่นำไปใช้ไม่ได้ ส่วนแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะเน้นที่หน้าที่ของโครงสร้างต่าง ๆ ของภาษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการสื่อสารตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (อมรา แสงจันทร์, 2524) ดังนั้นการสอนภาษาตามแนวคิดดังกล่าวนี้จึงมิได้ยึดเนื้อหาทางไวยากรณ์เป็นหลักดังแต่ก่อน แต่ยึดจุดประสงค์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นหลักพร้อม ๆ กับเรียนเนื้อหาทางไวยากรณ์ด้วย (Wilking, 1977 อ้างถึงใน สุโร พงษ์ทองเจริญ, 2526) นอกจากนี้ยังได้มีผู้เสนอแนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ฟินอคเชียโร และโบโนโม (Finocchiaro and Bonomo, 1973) ได้กล่าวถึงเป้าหมายในการเรียนภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพว่ามีเป้าหมายเฉพาะ (Specific Goals) ดังนี้

1. เพื่อให้สามารถเข้าใจภาษาต่างประเทศที่พูดด้วยอัตราเร็วปกติเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายประสบการณ์ของผู้เรียน
2. เพื่อให้สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ดี เพียงพอที่จะสื่อสารโดยตรงกับเจ้าของภาษาเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายประสบการณ์ของผู้เรียน
3. เพื่อให้สามารถอ่านภาษาต่างประเทศได้เข้าใจโดยไม่ต้องแปลเป็นภาษาของผู้เรียนก่อน
4. เพื่อให้สามารถเรียนภาษาต่างประเทศ โดยใช้รูปแบบภาษาที่ใช้อยู่จริง

5. เพื่อให้สามารถเข้าใจความคิดรวบยอดเกี่ยวกับภาษา เช่น ธรรมชาติของภาษา การนำโครงสร้างของภาษาไปใช้ให้เหมาะสม
6. เพื่อให้สามารถเข้าใจคำนิยาม รวมทั้งรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ของภาษา
7. เพื่อให้สามารถเรียนรู้ลักษณะสำคัญของประเทศที่ใช้ภาษานั้น เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น
8. เพื่อให้สามารถพัฒนาความเข้าใจในด้านวรรณคดี รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นักเรียนจึงควรได้รับความรู้ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวภาษา และความรู้ด้านวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ดังที่ ฟินอคเชียโร และโบโนโม (Finocchiaro and Bonomo, 1973) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาว่า เป็นการทำให้ให้นักเรียนคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา นักเรียนจึงควรได้รับความช่วยเหลือให้สามารถเข้าใจ และสนทนาเกี่ยวกับวัฒนธรรมของภาษาที่เรียนได้ ในขณะที่เด็วกันนักเรียนควรมีความสามารถที่จะกล่าวถึงวัฒนธรรมของตนเองเป็นภาษาต่างประเทศด้วย

ซิลเวอร์ส (Silvers, 1982) ได้แสดงความคิดเห็นว่าการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นงานที่ซับซ้อน ขึ้นเรียนที่ด้อยเป็นผลมาจากการวางแผนที่ดี การใช้กิจกรรมในการเรียนการสอน จะช่วยทำให้ชั้นเรียนมีลักษณะไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีแรงจูงใจในการเรียน สิ่งที่มีมักจะถูกมองข้ามไปก็คือ การเรียนรู้ที่แท้จริงนั้นจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งช่วยให้มีโอกาใช้สิ่งที่ได้ฝึกฝนภายในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ฉะนั้นครูควรวางแผนการจัดชั้นเรียนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเคร่งเครียดมากเกินไป

การจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงไร สัมพันธ์อยู่กับครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ครูผู้สอนจึงควรมีความสามารถ ดังที่ ฟินอคเชียโร และโบโนโม (Finocchiaro and Bonomo, 1973) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร ไว้ดังนี้

1. ควรวางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียน ให้แก่นักเรียนอย่างรอบคอบ
2. ควรวางแผนในการจัดสถานการณ์ รวมทั้งอุปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของเรื่องที่นำเสนอใหม่อย่างแจ่มแจ้ง

3. ควรจัดบทเรียนแต่ละบทให้มีทั้งการฝึกเพื่อให้เป็นนิสัยและการฝึกให้ใช้ภาษาอย่างมีความหมายโดยใช้กิจกรรมเพื่อการสื่อสาร
4. ควรใช้ภาษาของนักเรียนให้น้อยที่สุด แต่ในบางครั้งก็ควรตัดสินใจใช้ภาษาของนักเรียนโดยทันที เมื่อเห็นว่าจะช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจข้อมูลที่สำคัญบางประการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
5. ควรรู้จักวิธีการจัดให้นักเรียนฝึกพร้อมกันทั้งชั้น ฝึกเป็นกลุ่ม หรือฝึกเป็นรายบุคคล
6. ควรมีความชำนาญในการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกเป็นคู่
7. ควรจัดเตรียมการฝึก บทสนทนา ตลอดจนบทความต่าง ๆ เพื่อให้บทเรียนมีหลายลักษณะ อันจะช่วยเสริมเนื้อหาในบทเรียน และช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการสื่อสาร
8. ควรมีความคล่องตัวในการเตรียมต้นฉบับ (Script) สำหรับเทปบันทึกเสียง และสามารถนำการฝึกในห้องปฏิบัติการมาประสานกับการจัดกิจกรรมในห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม
9. ควรสามารถตัดสินใจได้ว่า สำหรับนักเรียนระดับต้นควรจะใช้กิจกรรมการอ่าน และกิจกรรมการเรียนเมื่อใด
10. ควรจัดเตรียมบทเรียนสำหรับอ่านที่จะช่วยให้นักเรียนเพิ่มพูนทั้งในด้านความรู้และประสบการณ์
11. ควรจัดกิจกรรมการเขียนที่จะช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการเขียนอย่างอิสระแก่นักเรียน
12. ควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาทั้งจากบทสนทนา และการจัดกิจกรรมอย่างเป็นทางการ
13. ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในชาติ และภาคภูมิใจในตัวเอง ในขณะที่เรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
14. ควรเลือกใช้วัสดุทัศนอุปกรณ์ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับ และข้อเท็จจริงด้านวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ
15. ควรจัดการประเมินผล ที่จะทำให้ทราบถึงสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนความต้องการในการจัดสอนซ่อมเสริมเป็นรายบุคคล รวมทั้งประสิทธิภาพในการสอนของตัวเอง

กล่าวโดยสรุปว่า แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารนั้น มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และกาลเทศะในสังคม การสอนจึงเน้นเนื้อหาที่จะใช้ในการสื่อสารมากกว่าเนื้อหาทางไวยากรณ์ ครูจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเพียงพอและรู้จักเลือกใช้วัสดุทัศนูปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม

การสอนภาษากับวัฒนธรรม

ภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่คู่กันมาตลอด วัฒนธรรมเป็นบ่อเกิดของภาษา หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ภาษาเป็นสื่อที่ใช้แสดงออกซึ่งวัฒนธรรม ภาษากับวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ เนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ได้ เพราะภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวัฒนธรรมก็แยกไม่ออกจากชีวิตของคนในวัฒนธรรมนั้น ๆ จึงจำเป็นสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศ จะต้องเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาควบคู่ไปกับการเรียนภาษา เพราะความรู้ทางภาษาประการเดียวย่อมไม่เพียงพอสำหรับการสื่อสาร และนอกจากนี้ครูที่สอนภาษาก็น่าจะมีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและวิวัฒนาการของภาษาพอสมควร (มธุรี สุทธิวัฒน์, 2530)

ความหมายของ "วัฒนธรรม"

นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

พระยาอนุมานราชธน (2498) เขียนไว้ว่า "วัฒนธรรมคือวิถีแห่งชีวิตมนุษย์ในส่วนที่ถ่ายทอดกันได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้ วัฒนธรรมคือสิ่งอันเป็นผลผลิตของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้จากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา"

สุพิศรา สุภาพ (2528) กล่าวไว้ว่า "วัฒนธรรม" จะรวมถึงภาษาและค่านิยมไว้ด้วย เพราะนักมานุษยวิทยาคิดความหมายของวัฒนธรรมไว้กว้างมาก คือ "ครอบคลุมทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง มนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิถีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ"

เชวง จันทรเขตต์ (2528) ได้กล่าวถึงคำว่า "วัฒนธรรม" ว่าเป็นชื่อรวมสำหรับแบบอย่างของพฤติกรรมทั้งหมดที่ได้มาทางสังคม และที่ถ่ายทอดกันไปทางสังคมโดยอาศัยสัญลักษณ์วัฒนธรรม จึงเป็นชื่อสัมฤทธิ์ผลที่เด่นชัดทั้งหมดของกลุ่มมนุษย์ รวมถึงทั้งหลายเหล่านี้ ได้แก่ ภาษา ศิลปะวิทยาศาสตร์ กฎหมาย การปกครอง ศิลธรรม และศาสนา กับรวมถึงอุปกรณ์ที่เป็นวัตถุ หรือสิ่งประดิษฐ์ ซึ่งแสดงรูปแบบแห่งสัมฤทธิ์ผลทางวัฒนธรรมและทำให้ลักษณะทางวัฒนธรรมทางปัญญาสามารถยังผลเป็นประโยชน์ใช้สอยได้ เช่น อาคาร เครื่องมือ เครื่องจักรกล เครื่องมือสื่อสาร ศิลปวัตถุ ฯลฯ และยังได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ โดยอ้างจากพระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ได้แก่

1. คติธรรม คือ วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของจิตใจ และได้จากศาสนา
2. เนติธรรม คือ วัฒนธรรมทางกฎหมาย รวมทั้งระเบียบประเพณีที่ยอมรับนับถือว่ามีความสำคัญพอ ๆ กับกฎหมาย
3. วัตถุธรรม คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ เช่น ที่เกี่ยวกับเรื่องการเงินคือยู่ดี เครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน ฯลฯ
4. สหธรรม คือ วัฒนธรรมทางสังคม หมายถึง คุณธรรมต่าง ๆ ที่ทำให้คนอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน รวมถึงระเบียบมารยาทที่ติดต่อเกี่ยวกับสังคมทุกชนิดด้วย

เนลสัน บรูคส์ (Nelson Brooks, qutoed in Uraula S. Hendon, 1980) ได้แบ่งความหมายของคำว่าวัฒนธรรมเป็น 5 ประการ คือ

1. วัฒนธรรม คือ ความเจริญเติบโตทางชีววิทยา
2. วัฒนธรรม คือ ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคล
3. วัฒนธรรม คือ วรรณคดีและประณีตศิลปกรรม
4. วัฒนธรรม คือ รูปแบบการดำเนินชีวิต
5. วัฒนธรรม คือ วิถีชีวิตทุกด้านของคนในสังคม

รูธ คอรั่นฟิลด์ (Ruth Cornfield, qutoed in Hendon, 1980) กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้พอสรุปได้ว่า วัฒนธรรมของกลุ่มชนใด หมายถึง การใช้ชีวิตร่วมกันของสมาชิกในสังคมที่พูดภาษาเดียวกัน หมายถึง พฤติกรรมและภาษาของแต่ละ

บุคคลในสังคมซึ่งมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการกิน การใช้ชีวิต ทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรมจะกำหนดสิ่งที่คนในสังคมนั้นจะพูดหรือทำได้อย่างเหมาะสม

จากความหมายเหล่านี้พอสรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นผลผลิตซึ่งเป็นทั้งสิ่งของและความประพฤติที่มนุษย์ได้รับสืบทอดกันมาจากสังคมที่ตนเป็นสมาชิก และเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งมนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อสนองความต้องการในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข

ความสำคัญของวัฒนธรรมกับการเรียนการสอนภาษา

ปัจจุบันการเรียนการสอนได้เปลี่ยนแปลงไปโดยเน้นการสอนเพื่อให้เกิดความสามารถในการสื่อสาร แต่การที่จะเรียนรู้ภาษาเพื่อที่สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเป็นที่เข้าใจตรงกันระหว่างผู้สื่อสารกับผู้รับสารนั้น การเรียนรู้ทางภาษาอย่างเดียวย่อมไม่เพียงพอจำเป็นอย่างอื่นที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาด้วย วัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการเรียนการสอนภาษา เพราะความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมจะช่วยให้ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในภาษามากขึ้น ก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเกิดความซาบซึ้งในภาษา (Lado, 1964) เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเรื่องสังคมนั้น ๆ ภาษาเป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของบุคคล และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ในขณะที่เด็กรู้วัฒนธรรมก็จะสะท้อนออกในรูปของภาษาได้เช่นกัน ภาษากับวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ (Lado, 1964) ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้อาษาต่างประเทศจึงเท่ากับเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้นด้วย นักภาษาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญในการสอนภาษาหลายท่าน ได้ให้ความสำคัญกับการสอนเนื้อหาทางวัฒนธรรมควบคู่ไปกับการเรียนการสอนภาษาดังที่จอห์นสตัน (Johnston, 1967) กล่าวว่า การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น เป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยอาศัยความเข้าใจในวัฒนธรรมของเขา ผู้สอนจึงควรให้ความรู้แก่ผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของผู้ที่เป็นเจ้าของภาษานั้น ๆ ด้วย จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และความพร้อมที่จะติดต่อสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

ลาโด (Lado, 1964) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมโดยเน้นที่การสอนว่า เราไม่สามารถสอนภาษาได้ดี โดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เช่นเดียวกับ บรูคส์ (Brooks, 1964) กล่าวถึงครูสอนภาษาว่าในฐานะของครูสอนภาษา เราจะต้องให้ความสนใจในการศึกษาด้านวัฒนธรรม ไม่ใช่เพราะว่าเราต้องสอนวัฒนธรรมด้วยความจำเป็นแต่เป็นเพราะถ้าเราสอนภาษาโดยไม่ได้อธิบายเรื่องราวทางวัฒนธรรมแทรกไปด้วย ก็จะเป็นเพียงการสอนสัญลักษณ์ที่ไม่มีความหมาย

มารี-ลูซี จารามิลโล (Mari-Luci Jaramillo, 1973) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องสอนเรื่องวัฒนธรรมแก่ผู้เรียนที่มิได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ว่า ในการสอนภาษานั้น ความเข้าใจถึงความแตกต่างของวัฒนธรรมมีความสำคัญเท่าเทียมกับการมีหลักสูตรขั้นต้น หรือวิธีสอนดี ๆ หรือมีวัสดุการสอนที่ดี

จากบทความที่เสนอต่อที่ประชุมนานาชาติ (Second Fukuoka Symposium March, 1992) โดย สุมิน อมรวิวัฒน์ (2535) ได้กล่าวถึงศึกษานานาชาติกับการเชื่อมโยงนานาวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมว่า ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ได้ทำให้โลกแคบลงในปัจจุบัน ทุกประเทศเกิดความตระหนักต่อการไหลเวียนทางข่าวสารและวัฒนธรรม ว่ามีความสำคัญมากต่อการอยู่ร่วมกันของประชากรโลก หลักสูตรทางการศึกษาทุกระดับเริ่มมีการผสมผสานระหว่างความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ กับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การศึกษาเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ และการที่ทุกชาติต้องเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาาร่วมกัน เป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นการจัดเนื้อหาความรู้ (body of knowledge) ทางด้านวัฒนธรรมศึกษา จึงมิได้เน้นเพียงการศึกษาความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติตนเท่านั้น แต่การศึกษาเปรียบเทียบทางด้านวัฒนธรรม (Intercultural Comparative Study) และวัฒนธรรมที่เป็นสากล (Universal culture) ก็มีบทบาทมากขึ้นด้วย

ดังนั้นการแลกเปลี่ยนทางการศึกษาและวัฒนธรรมจึงเป็นวิถีทางที่ถูกต้องนำไปสู่สันติสุขของมนุษยชาติในที่สุด

นอกจากนี้ สุริยา รัตนกุล (2536) ได้แสดงทัศนคติต่อภาษาและวัฒนธรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ กล่าวคือ ด้านพัฒนาประเทศ เป็นสิ่งจำเป็นมากที่สุดที่เราต้องใช้ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา กล่าวคือ คนเราพบกันก็ต้องพูดจากันก่อน ถ้าพูดจากันรู้เรื่อง โอกาสที่จะเข้ากันได้ดีมีมาก ถ้าพูดจากันไม่รู้เรื่อง โอกาสที่จะขัดใจเป็นไปได้อย่างมาก

อย่างฝรั่งมาบอกให้พนักงานของเราหยิบของโดยเอาเท้าชี้ให้หยิบ แม้ว่าพนักงานของเราจะรู้ว่าประเพณีของเขาไม่เหมือนกับเรา แต่มันอดนึกอวยหลังไม่ได้ ที่นี้จะบอกว่าภาษาและวัฒนธรรมไม่สำคัญนั้นเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งแรก ๆ ที่จะต้องทำเป็นคู่มือแจกในการติดต่อกับกลุ่มชนแต่ละประเทศ แต่ละเผ่า แต่ละกลุ่ม แต่ละภาษา แต่ละท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เกิดขึ้นโดยทำให้ทุกประเทศทั่วโลกได้ติดต่อสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น ทำให้โลกแคบลง จึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะเกิดการไหลเวียนทางข่าวสารและวัฒนธรรม ในด้านวัฒนธรรมจึงเป็นวิถีทางที่ถูกต้องนำไปสู่สันติสุขของมนุษยชาติในที่สุด และความจำเป็นต่อการศึกษานานาชาตินั้น การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะเป็นสิ่งสำคัญมาก ดังนั้นการที่จะเรียนรู้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้ได้ผลดี เพื่อสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญต่อความรู้ทางด้านวัฒนธรรมด้วย

การเรียนรู้ภาษาของเด็กประถมศึกษา

ออสเบล (Ausubel, 1963) นักจิตวิทยาในกลุ่มปัญหานิยม ได้เสนอแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่มีความหมายนั้น มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้กับเด็กเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้นจำเป็นจะต้องเข้าใจความหมายของภาษา ดังนั้นในการสอนภาษาต่างประเทศครูจึงต้องพยายามเสนอเนื้อหาให้สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กมีอยู่แล้วในโครงสร้างทางปัญญาของเด็ก มิเช่นนั้นการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะไม่มี ความหมายเลย ในกรณีที่เด็กยังไม่มีความรู้ใด ๆ เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศอยู่ในโครงสร้างทางปัญญา ครูผู้สอนก็ต้องจัดลำดับกระบวนการเรียนการสอนที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางภาษาให้ โดยเริ่มจากสิ่งที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนและค่อส ๆ เพิ่มความยากและความซับซ้อนตามลำดับ จนกระทั่งเด็กสามารถนำเอาข้อมูลที่ได้จากการเรียนรู้นั้นไปใช้ในการสื่อสารได้ การทำเช่นนี้ครูจะต้องพยายามให้เด็กเข้าใจกฏหมายหรือโครงสร้างของภาษาต่างประเทศนั้น ๆ เมื่อเด็กเข้าใจกฏเกณฑ์หรือโครงสร้างของภาษาดีแล้วครูควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ เสริม เพื่อที่จะช่วยให้เด็กได้กฏเกณฑ์ของภาษานั้น ๆ มาใช้อย่างมีความหมายได้มากยิ่งขึ้น ในทุกขั้นตอนของการจัดกระบวนการเรียนการสอนนั้น ครูจะต้องเสริมสร้างให้เด็กได้ตระหนักว่าเขากำลังเรียนอะไรอยู่ และการที่จะทำให้เด็กเรียนรู้

มีความหมายนั้นครูจะต้องพยายามทำให้เด็กมองเห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ของภาษา โดยหลักเล็งการสอนแบบนามธรรม ครูอาจทำได้ ดังนี้

1. หลักเล็งการใช้การเรียนการสอนแบบนกแก้วนกขุนทอง
2. ใช้สื่อต่าง ๆ มาประกอบการสอน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ที่ชัดเจน
3. ใช้ทั้งภาษาเขียนและภาษาพูดที่จะกระตุ้นการรับรู้ของเด็กหลาย ๆ ด้าน
4. ใช้ภาษาแม่ในการที่จะสร้างให้เด็กเกิดความเข้าใจในเรื่องรูปแบบของ

ภาษา

นักจิตวิทยาในกลุ่มพฤติกรรมนิยมเชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กมีลักษณะเช่นเดียวกับการเรียนรู้โดยทั่วไป ซึ่งการเรียนรู้โดยทั่วไปนั้นเป็นผลเนื่องมาจากการที่มนุษย์ได้มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นได้ 2 ทาง

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนโดยตรง
2. การเรียนรู้จากประสบการณ์อ้อม หมายถึง การเรียนรู้โดยผ่านตัวแบบที่สอนให้เด็กเรียนรู้ภาษา ตลอดจนหลักไวยากรณ์ นอกจากนี้ผู้ปกครองจะต้องเป็นตัวแบบในการเรียนรู้ภาษาของเด็กอีกด้วย

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของเด็ก ปัจจุบันด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสารได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว คนต่างเชื้อชาติภาษาและวัฒนธรรมมีโอกาที่จะได้สื่อสารกันมากขึ้น ทำให้บทบาทของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้รับความสนใจและมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

ปัจจัยบางประการที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ คือ

1. การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในแง่ของภาษาศาสตร์
2. ความยากง่ายของการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
3. การเรียนรู้การออกเสียงภาษาต่างประเทศ
4. การเรียนรู้การสร้างรูปประโยคของภาษาต่างประเทศ
5. การเรียนรู้การใช้ภาษาต่างประเทศ
6. อายุที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

การที่จะสอนให้เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น

นอกจากที่ครูจะต้องเน้นในด้านของพหุพิสัยหรือความรู้เกี่ยวกับภาษาแล้ว ยังต้องพิจารณา ถึงด้านเจตพิสัยด้วย

อิทธิพลของวัฒนธรรมต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เป้าหมายที่สำคัญในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศก็เพื่อที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างบุคคลต่างวัฒนธรรม การที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้สื่อสารจำเป็นต้องเข้าใจถึงวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาที่ใช้ในการสื่อสารนั้น เนื่องจากวัฒนธรรมนั้นเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมนั้น ๆ ภาษาเป็นสื่อกลางที่ถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของบุคคล และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ในขณะที่ตัววัฒนธรรมก็จะสะท้อนออกในรูปของภาษาได้เช่นกัน ภาษากับวัฒนธรรมจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวโยงกันไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้ (Lado, 1957) ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงเท่ากับเรียนรู้วัฒนธรรมของเจ้าของภาษาต่างประเทศนั้นด้วย

วัฒนธรรมสามารถมองได้ทั้งในแง่ของรูปธรรมและนามธรรม ที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ผลงานทางศิลปะ วรรณกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่วนที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความคิด ความเชื่อและเจตคติต่าง ๆ เป็นต้น ลักษณะของวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจะมีรูปแบบที่แน่นอนและแตกต่างกันไป เช่น วัฒนธรรมของคนอเมริกัน ก็จะแตกต่างไปจากวัฒนธรรมของคนไทยและวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่น ทั้งนี้ไม่ว่าจะในแง่ของความคิด ความเชื่อ เจตคติ ความเป็นอยู่ ตลอดจนลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนั้นผู้ใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารจึงจำเป็นต้องระวังและตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมกับภาษาอีกด้วย ผู้ใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อสารจะต้องรับรู้ภาษาเหมือนกับเจ้าของภาษาต่างประเทศรับรู้ มิใช่รับรู้เหมือนกับสิ่งที่ตนเองรับรู้ในวัฒนธรรมเดิมของตน มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาและทำให้การสื่อสารนั้นไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การเรียนภาษาต่างประเทศนั้นก็เพื่อที่จะสามารถใช้ภาษาต่างประเทศนั้นได้ อีกทั้งเข้าใจความหมายของภาษาที่สื่อสารนั้น ครูผู้สอนจึงต้องสอนวัฒนธรรมต่าง ๆ ของเจ้าของภาษาต่างประเทศนั้นแทรกไปกับการสอนภาษาด้วย แต่ทั้งนี้ต้องระวังไม่ให้เด็กเรียนรู้เรื่องของวัฒนธรรมที่ผิด ๆ ในขณะที่ตัวนั้นก็ควรสอนวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาต่างประเทศตามสภาพที่เป็นจริงไปด้วย และควรเน้นให้เห็นว่าผู้ที่สื่อสารเป็นภาษาต่างประเทศนั้นจะต้องใช้สิ่งที่ต้องการจะสื่อสารอยู่ในกรอบวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาต่างประเทศนั้นด้วย เพราะถ้าจะใช้วัฒนธรรมของผู้สื่อสารเองอาจจะทำให้สารนั้นมีความหมายไปทางตรงข้ามหรือทำให้คลุมเครือไม่เป็นที่เข้าใจของผู้รับสาร

เพื่อให้เข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น จะขอยกตัวอย่างการสื่อสารระหว่างคนไทยกับคนอเมริกันที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างกันและกัน คนไทยนั้นนิยมถามคนรู้จักเรื่องอายุ (โดยเฉพาะคนที่คาดว่าอายุน้อยกว่าผู้ถาม) เมื่อรู้ว่าผู้ฟังอายุน้อยกว่า ผู้พูดอาจจะเปลี่ยนสรรพนามเรียกตนเองว่า พี่ หรือ น้า หรือ ป้า แล้วแต่กรณี เพราะในสังคมไทยนิยมการนับญาติเพื่อแสดงความเป็นกันเอง แต่ในสังคมคนอเมริกันไม่ค่อยชอบตอบ บางคนอาจแสดงความไม่พอใจ บางคนอาจเลี่ยงไปตอบอย่างอื่น และจะตำหนิว่าคนไทยชอบยุ่งเรื่องส่วนตัวของคนอื่น ที่เป็นเช่นนั้นเพราะต่างฝ่ายต่างถือตามกรอบวัฒนธรรมของตนเอง จึงแปลความหมายของสารไปตามนั้น

ในการสอนให้นักเรียนไทยรู้จักตั้งคำถามเป็นภาษาอังกฤษ ครูควรจะสอดแทรกเรื่องวัฒนธรรมและแนวปฏิบัติของเจ้าของภาษาไปด้วย ไม่ใช่แต่จะสอนให้เด็กรู้จักรูปแบบประโยคคำถามแต่อย่างเดียวนั้น เมื่อมีบทเรียนที่มีคำถาม How old are you? ครูก็ควรจะอธิบายให้เด็กไทยเข้าใจว่าในกรณีใดที่ควรจะถามคำถามแบบนี้ ในกรณีใดไม่ควรถาม เพราะจะทำให้ผู้ถูกถามไม่พอใจและไม่ต้องการจะสนทนาคำพูด

เนื่องจากการเข้าใจโครงสร้างของวัฒนธรรมของภาษาต่างประเทศมีความสำคัญอย่างมากต่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม ครูผู้สอนภาษาจึงควรจะต้องหลีกเลี่ยงการวิเคราะห์หรือแปลความหมายของภาษาที่สื่อสารนั้นตามความคิดเห็นของตนเอง แต่ต้องวิเคราะห์หรือแปลความหมายของภาษาที่สื่อสารนั้นตามความคิดเห็นของคนที่เป็นเจ้าของภาษานั้น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเข้าใจผิดหรือสับสน

จากตัวอย่างที่กล่าวมานี้ ทำให้ผู้เรียนภาษาต่างประเทศจำเป็นต้องเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาต่างประเทศตามการรับรู้ของเจ้าของภาษา มิใช่เข้าใจจากการแปลโดยการใช้หน่วยของความหมายเบื้องต้นในภาษาของตนเอง

การเรียนรู้วัฒนธรรมของภาษาต่างประเทศ ในการสอนภาษาต่างประเทศให้กับเด็ก ครูจำเป็นต้องแทรกการสอนวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้น อีกทั้งยังจะต้องเข้าใจถึงกระบวนการ การหลอมวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอย่างฉับพลัน และความแตกต่างระหว่างสังคมอีกด้วย เพราะกระบวนการเหล่านี้จะทำให้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (ประภาพรณ เอี่ยมสุภานิต, 2531)

สรุปได้ว่า . ในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของเด็กนั้นเกิดจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีสาเหตุจากหลายปัจจัย ซึ่งในการสอนภาษาต่างประเทศนั้น ครูควรมีความรู้ทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา เพื่อนำวัฒนธรรมมาสอนควบคู่กับการสอนภาษา ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ภาษาของเด็กมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เทคนิคการสอดแทรกวัฒนธรรมในการสอนภาษา

การสอนวัฒนธรรมควบคู่กับการสอนภาษานั้น มีผู้เสนอความคิดในการสอน การเลือกหัวข้อวัฒนธรรม และแนวทางจัดการสอน ไว้ดังนี้

แลมเบิร์ต และโคลนเบิร์ก (Lambert and Klineberg, 1973 อ้างถึงใน ทศพร สุวรรณชาติ, 2529) กล่าวว่า การสอนวัฒนธรรมควรเริ่มต้นตั้งแต่อายุ 10 ขวบ ซึ่งในช่วงอายุนี้เด็กจะเห็นคนต่างชาติ "แตกต่างแต่น่าสนใจ" เมื่ออายุมากขึ้นคนต่างชาติดูจะเป็นคนที่ "แตกต่างและไม่ดี" ดังนั้นครูจึงควรสอนวัฒนธรรมตั้งแต่วัยที่สอนภาษา

คอร์นฟิลด์ (Cornfield, 1980 อ้างถึงใน ทศพร สุวรรณชาติ, 2529) กล่าวว่า การสอนวัฒนธรรมควรจะสอนทันทีในวันแรกของการเรียนภาษาและต่อเนื่องทุกวัน トラบเท่าที่ผู้เรียนยังใช้ภาษาสื่อสารอยู่ การให้ผู้เรียนค้นเคยกับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาเป็นงานใหญ่ที่ไม่มีวันสิ้นสุด

เช่นเดียวกับ ชาร์ทอค (Chartock, 1991) ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า ควรเริ่มจัดให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมในระดับชั้นประถมศึกษา

ดังนั้นเพื่อเป็นการขยายประสบการณ์ของเด็กให้เห็นถึงการเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กันกับมนุษย์ทั่วโลก ครูควรให้ความสำคัญต่อวัฒนธรรมกับการสอนภาษา

การเลือกหัวข้อวัฒนธรรม ฟินอคเชียโร และโบโนโม (Finocchiaro and Bonomo, 1973) เสนอว่า

1. ควรเป็นหัวข้อที่ให้ความรู้ทางสังคม ศีลธรรม และพัฒนาการทางอารมณ์ของนักเรียนแต่ละบุคคล
2. ควรเป็นหัวข้อที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจการดำเนินชีวิตอื่น ๆ ไม่เพียงแต่ด้วยความรู้สึกที่เป็นกลาง เข้าใจและซาบซึ้งเท่านั้น แต่ยังสามารถทำให้นักเรียนพัฒนาความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมของตนเองได้ด้วย

3. ควรเป็นหัวข้อที่ทันสมัยและร่วมสมัย ใกล้เคียงกับชีวิตของนักเรียน และควรคำนึงถึงความสนใจตามระดับอายุของนักเรียนด้วย

อนึ่ง กัททาทิพย์ สิงหะเนติ และ ผ่าน บาลโพธิ์ (2526) ได้รวบรวมองค์ประกอบทางภาษาด้านวัฒนธรรมและสังคม (Sociolcultural categories) ที่ปรากฏอยู่เสมอในหนังสือที่ใช้กันแพร่หลาย 15 เล่ม มีจำนวน 11 องค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การสื่อความหมายในรูปจุดประสงค์เพื่อการสื่อสารต่าง ๆ (Various communicative functions) เช่น การขอโทษ (apologizing) การถามทาง (asking for direction)
2. การเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำหรือประโยคให้ถูกต้องตามสภาพการณ์ (Proper choice of words/sentences within certain situation)
3. ความรู้ในด้านเทศกาลงานฉลองต่าง ๆ (Holidays and celebrations)
4. การแยกแยะประเภทของข้อความ (Distinguishing types of information)
5. การตีความหมายท่วงทำนอง ความรู้สึกและทัศนคติของข้อความ (Tones, feelings, and attitudes)
6. การใช้เวลาว่าง (Daily pastime use) เช่น ด้านกีฬา การสังสรรค์ การหรืองานอดิเรกต่าง ๆ
7. การโยงความสัมพันธ์กับสถานที่ต่าง ๆ (Association with places) ของเรื่อง (setting)
8. ความรู้เกี่ยวกับแหล่งที่มาของข้อความ (Sources of information)
9. ความรู้เกี่ยวกับบทบาทของผู้สื่อข้อความ (Role relationship)
10. การอ่านความที่เป็นร้อยกรอง (Rhetorical device in literature)
11. ความรู้ทางวรรณกรรมเกี่ยวกับชื่อต่าง ๆ (Cultural specificity about names)

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2532) ได้จัดหมวดหมู่หัวข้อวัฒนธรรมจาก หนังสือแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติให้ใช้ปัจจุบัน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายดังนี้คือ

1. การสนทนาในชีวิตประจำวัน เช่น การแนะนำ (Introductions) การตอบรับและการปฏิเสธคำเชิญ (accepting and refusing an invitation) การขอโทษ (apologizing) การโทรศัพท์ (making a telephone call) การสมัครงาน (applying for a job) การจ่ายของ (shopping) เป็นต้น

2. ค่านิยมของครอบครัวและสังคม (family and social values) เช่น การอยู่ร่วมกันของครอบครัว (family) การมีนัดและการแต่งงาน (dating and marriages) การศึกษา (education) การทำงาน (work value) เป็นต้น

3. ประเพณีและการเฉลิมฉลองในโอกาสต่าง ๆ (customs and celebrations) เช่น วันวาเลนไทน์ (Valentine's Day) วันฮาโลวีน (Halloween) วันขอบคุณพระเจ้า (Thanksgiving's Day) วันคริสต์มาส (Christmas) บุคคลสำคัญ และสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

4. อาหารและเครื่องนุ่งห่ม (food and clothes) เป็นอาหารมื้อต่าง ๆ (meals) มารยาทในการรับประทานอาหาร (manners at the table) การใช้เครื่องนุ่งห่มสำหรับฤดูหนาว (winter clothes) เป็นต้น

5. การใช้เวลาว่าง (daily pastime use) เช่น การสนทนาการ และการกีฬา (recreation and sports) งานอดิเรก (hobbies) การเดินทาง (travelling)

6. การแสดงออกโดยไม่ใช้คำพูด (non-verbal) เช่น น้ำเสียง (tone) ความรู้สึก (feeling) และทัศนคติ (attitude)

แฮมเมอร์ลี (Hammerly, 1987) ได้กล่าวถึง ความรู้ด้านวัฒนธรรมที่ครูควรนำไปใช้ในการสอน 3 ประเภทคือ

1. วัฒนธรรมทางข้อมูล (Informational culture) ได้แก่ ข้อมูลหรือความเป็นจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมของเจ้าของภาษาได้แก่

- ก. ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์
- ข. ความรู้เกี่ยวกับภูมิศาสตร์ และสถานที่สำคัญต่าง ๆ
- ค. ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษา
- ง. ความรู้เกี่ยวกับระบบการเมือง การปกครอง
- จ. ความรู้เกี่ยวกับวีรบุรุษหรือบุคคลสำคัญ

2. วัฒนธรรมของพฤติกรรม (Behavioral culture) ได้แก่ พฤติกรรมของเจ้าของภาษาในชีวิตประจำวัน ซึ่งได้แก่

ก. การสื่อความหมายในรูปจุดประสงค์เพื่อการสื่อสารต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การทักทาย การลาจาก การเชิญ การตอบรับ และการปฏิเสธคำเชิญ การขอโทษและให้อภัย การโทรศัพท์ การสมัครงาน การจ่ายของ การถามทาง การแนะนำตัว การกล่าวชม และการแสดงความยินดี การแสดงความคิดเห็น การขอบคุณ และการตอบรับ

ข. การแสดงออกโดยไม่ใช่คำพูด (non-verbal expression) ได้แก่ เรื่องของน้ำเสียงและความรู้สึก เรื่องของการแสดงออกด้วยท่าทาง เรื่องราวของระยะห่างในการสื่อสาร

ค. ธรรมเนียมปฏิบัติ มารยาทในสังคม และค่านิยมต่าง ๆ ได้แก่ อาหารมื้อต่าง ๆ ทางสังคม เช่น งานแต่งงาน งานศพ งานวันเกิด ศาสนา และการเชื้อโคลงอารมณ์ขัน การทำงานและการให้ความสำคัญกับเวลา ความรัก การนัดพบ และการสร้างมิตรภาพ เรื่องเกี่ยวกับเสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม การปฏิบัติตัวในโรงเรียน การเลี้ยงสัตว์ในบ้าน การไปพบแพทย์ รูปแบบของครอบครัว การคมนาคมและสื่อสาร การใช้เวลาว่าง (การกีฬา การสันทนาการ งานอดิเรก การเดินทาง การละเล่น และเพลงพื้นเมือง) ที่อยู่อาศัย ประเพณีและการเฉลิมฉลองในโอกาสต่าง ๆ

3. วัฒนธรรมทางสัมฤทธิ์ผล (Achievement culture) ได้แก่ วัฒนธรรมชั้นสูงต่าง ๆ ที่เป็นมรดกตกทอดของอารยธรรม ซึ่งแบ่งเป็น

ก. วรรณกรรม ได้แก่ รูปแบบการเขียนวรรณกรรมต่าง ๆ วรรณกรรมและผู้เขียนเด่น ๆ

ข. ศิลปะซึ่ง ได้แก่ นาฏกรรม จิตรกรรม ดนตรี

ค. ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเศรษฐกิจทั่ว ๆ ไป

ในด้านเทคนิคการจัดการสอนวัฒนธรรม แฮมเมอร์ลี (Hammerly อ้างถึงใน ทศพร สุวรรณชาติ, 2529) มีความคิดเห็นสอดคล้องกับความคิดของ ฟินอคเซียโรและบรูมพิตว่า ควรมีการสร้างสรรค์เกาะแห่งวัฒนธรรม (cultural island) ในสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนภาษาและการเปลี่ยนสื่อต่าง ๆ ในระยะเวลาที่เหมาะสม แฮมเมอร์ลีได้ประมวลมาจากการเสนอความคิดของผู้ที่ศึกษาไว้ พร้อมกับเสนอให้ครูเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน โดยแฮมเมอร์ลีได้จัดกิจกรรมที่ค่อนข้างง่าย

สำหรับนักเรียนในระดับต้น เรียงไปหากิจกรรมสำหรับนักเรียนในระดับสูงขึ้น ดังต่อไปนี้

1. ให้คำบรรยายความรู้ทางวัฒนธรรม (Cultural Asides) สอดแทรกไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน เช่น เมื่อสอนคำศัพท์ใหม่ ก็ให้ความรู้ความหมายทางวัฒนธรรมของศัพท์คำนั้น
2. ให้นักเรียนสำรวจหาแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมเจ้าของภาษา (Foreign Elements Survey) เช่น ชื่อสถานที่อาหาร ภาพยนตร์ ดนตรี สินค้าเข้า เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ภาพวาด และการเดินร่ำ ฯลฯ ที่เป็นภาษาต่างประเทศ หรือเกี่ยวข้องกับประเทศเจ้าของภาษา
3. การแลกเปลี่ยนสิ่งของประจำชาติที่แสดงวัฒนธรรม (Realia Exchange) เช่น ติดต่อกับชนชาติเจ้าของภาษาที่สนใจจะแลกเปลี่ยนสิ่งของ อาจเป็นเสื้อผ้าประจำชาติ ธนบัตร หนังสือ รูปภาพต่าง ๆ แล้วนำสิ่งของนั้นมาแสดงในห้องเรียนพร้อมเปิดอภิปรายเกี่ยวกับวัฒนธรรม
4. ภาพการ์ตูนที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมเจ้าของภาษา (Culture Cartoons) เป็นอุปกรณ์การสอนที่น่าสนใจ และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
5. ปฏิทินของห้องเรียน (Classroom Calender) แสดงวันสำคัญ เหตุการณ์สำคัญ พร้อมข้อมูลโดยย่อเกี่ยวกับประเทศเจ้าของภาษา
6. เส้นเวลาของ 2 วัฒนธรรม (Bicultural Timeline) ใช้ริบบิ้น 2 สี ติดผนังห้องคู่กันไป สีหนึ่งหมายถึงประเทศหนึ่ง บนริบบิ้นนี้จะเขียนเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นใน 2 ประเทศในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา
7. เกมส์วัฒนธรรม (Culture Games) เป็นการแข่งขันกันนักเรียนคู่บุคคลสำคัญ สถานที่ อนุสาวรีย์ หรืออื่น ๆ ที่สำคัญในประเทศเจ้าของภาษา
8. ปฏิบัติตามคำสั่ง (Audiomotor Units) ครูบอกให้นักเรียนแสดงท่าทางในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา บอกสถานการณ์แล้วให้นักเรียนแสดงท่าทางในสถานการณ์นั้น ๆ เช่น การไปภัตตาคาร ไปซื้อของ ฯลฯ
9. วัฒนธรรมตัวอย่าง (Culture Samples of "Slices of Life") ใช้สิ่งของจากวัฒนธรรมเจ้าของภาษา เช่น ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ โฆษณา เทปจากการกระจายเสียงทางวิทยุ หรือเพลงล่าสุด มาแสดงให้นักเรียนพร้อมใช้เป็นสื่อสอนวัฒนธรรมโดยย่อ

10. การทำตนให้กลืนกับวัฒนธรรม (Cutlure Assimilators) ครูให้สถานการณ์ที่แตกต่างกับทางวัฒนธรรมของประเทศเจ้าของภาษา และของนักเรียนแล้วให้นักเรียนสมมติตนเองว่าอยู่ในวัฒนธรรมนั้น แล้วเลือกคำตอบจากตัวเลือก 4 ข้อ จากนั้นคู่มืออธิบายตัวเลือกคำตอบแต่ละข้อ โดยอาจมีการอภิปรายถึงคำตอบแต่ละข้อว่า ข้อไหนเหมาะสมที่สุด

11. การสรุปละครย่อเป็นส่วน ๆ (Cutlure Capsules) จัดเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม และอุปกรณ์ประกอบเป็นหน่วยหรือเป็นเรื่อง แล้วให้นักเรียนอ่านเนื้อหาพร้อมใช้อุปกรณ์ที่จัดไว้ เช่น เรื่องอาหารเข้าก็จะมีอาหารเข้า เป็นอุปกรณ์ตัวอย่างให้นักเรียนรับประทาน กิจกรรมนี้นักเรียนอาจเป็นคนเตรียมเองนอกห้องเรียน แล้วมาแสดงกิจกรรมในชั่วโมงเรียน

12. การจัดกลุ่มวัฒนธรรม (Cutlure Cluster) ประกอบด้วยเนื้อหาและอุปกรณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมที่จัดเป็นส่วน ๆ ประมาณ 3 หน่วย ที่มีความสัมพันธ์กัน เช่น การจัดโต๊ะอาหาร การปฏิบัติตนบนโต๊ะอาหาร และการร่วมกันรับประทานอาหารในห้องครัว นักเรียนจะร่วมกิจกรรมต่อเนื่องกันไป

13. ละครย่อทางวัฒนธรรม (Cutlureal Minidrama) เป็นบทละครสั้น ๆ ประมาณ 3-5 ฉากสั้น ๆ เป็นเรื่องที่แสดงความผิดพลาดทางการสื่อสารกัน และสาเหตุที่ทำให้ไม่เข้าใจกันจะอยู่ในฉากสุดท้าย ครูจะให้มีการอภิปรายหลังแต่ละฉาก โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการอภิปราย

14. สถานการณ์ต่าง ๆ (Situations) นักเรียนมีส่วนแสดงในแต่ละเหตุการณ์ แต่ละเหตุการณ์จะโยงกันเป็นเรื่องราว

15. บทบาทสมมติ (Role-playing) ให้นักเรียนสวมบทบาทเป็นบุคคลในวัฒนธรรมเจ้าของภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ

16. การอภิปรายและโต้เถียง (Discussions and Debates) โดยหาหัวข้อสำหรับการอภิปรายและโต้เถียง เช่น บทบาทของสตรีในสังคม ชีวิตในมหาวิทยาลัย ควรใช้คำศัพท์ใหม่ ๆ ในประโยคสำหรับการอภิปราย และโต้เถียงนี้ด้วย

17. อารมณ์ขัน (Humor) เป็นการเรียนวัฒนธรรมจากอารมณ์ขัน หรือขำขันจากประเทศเจ้าของภาษา ข้อควรระวังคือต้องเลือกเรื่องที่แสดงอารมณ์ขันชัดเจน ไม่ยากเกินระดับความสามารถของนักเรียนที่จะเข้าใจ

18. สุภาษิต (Proverbs) คำสุภาษิตแสดงทัศนคติ และความคิดของชนชาติเจ้าของภาษา แต่ก็มีสุภาษิตบางอันที่ไม่ได้แสดงวัฒนธรรมเจ้าของภาษาชัดเจน ดังนั้นครูต้องเลือกและสอนอย่างระมัดระวัง มิฉะนั้นจะให้ความเข้าใจผิดไปได้

19. เพลง (Songs) เพลงจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตประจำวันของชนชาติเจ้าของภาษาเป็นอย่างดี

20. เรื่องเล่าปรัมปรา (Folklore) เรื่องปรัมปราบางครั้งแสดงให้เห็นถึงทัศนคติของสังคมได้ชัดเจนกว่าวรรณคดี นอกจากนี้ยังมีเนื้อเรื่องสั้น ๆ และมีรูปแบบไม่ซ้ำสมัย

21. ภาพยนตร์ (Films) เป็นสื่อที่ดีในการสอนวัฒนธรรม แต่ครูต้องศึกษาภาพยนตร์นั้นก่อน ให้แน่ใจว่านักเรียนจะได้รับความรู้ทางวัฒนธรรมอะไรบ้าง จากภาพยนตร์เรื่องนั้น วิธีที่ใช้กันคือ ให้นักเรียนดูประมาณ 2 ใน 3 ของภาพยนตร์เรื่องนั้น แล้วให้นักเรียนทำนายเรื่องต่อไปว่าจะจบอย่างไร

22. การอ่านเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Cultural Reading) วิธีนี้อาจเริ่มจากภาษาแม่ในระบอบต้นของการสอน เมื่อนักเรียนมีทักษะมากขึ้นแล้วจึงค่อยอ่านเป็นภาษาต่างประเทศ เนื้อเรื่องทางวัฒนธรรมอาจนำมาจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร โฆษณา ฯลฯ นักเรียนอาจได้รับคำถามก่อนว่ามีเนื้อหาอะไรทางวัฒนธรรมที่นักเรียนต้องค้นหาจากเรื่องที่อ่าน

23. วรรณคดี (Literature) วรรณคดีจะสะท้อนสังคมภาษา และวัฒนธรรมของประเทศเจ้าของภาษา แต่ต้องระวังเลือกเรื่องที่ไม่ยากเกินความสามารถของนักเรียนที่จะเข้าใจ ควรเลือกเรื่องที่เขียนให้อ่านง่ายขึ้นสำหรับนักเรียน

24. การเขียนเกี่ยวกับวัฒนธรรม (Culture-oriented Writing) ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่ยากขึ้น นักเรียนอาจได้รับมอบหมายให้เขียนถึงความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม แสดงความคิดเห็นทางวัฒนธรรมในทัศนะของเจ้าของภาษา หรือชาวต่างชาติ

25. โครงการทางวัฒนธรรม (Cultural Projects) นักเรียนสามารถเสนอโครงการศึกษาทางวัฒนธรรมขึ้นมา เช่น การทำอะไรสักอย่างที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ถ้าเป็นนักเรียนในระดับสูงอาจใช้เทคนิควิธีในลักษณะของการสอนแบบสืบสอบสอบสวน เป็นโครงการเชิงวิจัยหาข้อมูลจากชนชาติเจ้าของภาษาเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่นักเรียนสนใจ

26. วิชาเสริมเรื่องวัฒนธรรม (Culture Minicourses) เป็นหลักสูตรวิชาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่ใช้เวลาจำกัด อาจเป็นหลายสัปดาห์ หรืออาจตลอดเทอม แต่ควรเสนอสำหรับนักเรียนที่มีความรู้ทางภาษาค่อนข้างดี มิฉะนั้นหลักสูตรนี้จะไม่ช่วยอะไรมาก

27. การติดต่อกับชนชาติเจ้าของภาษา (Contact with Natives) เทคนิคนี้จะช่วยในการพัฒนาการเรื่องความเข้าใจชนชาติเจ้าของภาษา ทำได้หลายประการ เช่น เชิญชาวต่างชาติมาเยี่ยมห้องเรียน (visitors) การเขียนจดหมาย (Letter-writing) เพื่อนทางจดหมายและเทป (Pen and Tape Pals) เป็นต้น

28. แหล่งความรู้ทางวัฒนธรรมในชุมชน (Cultural Community Resources) นอกห้องเรียน นักเรียนสามารถหาความรู้ทางวัฒนธรรมเจ้าของภาษาจากชุมชน เช่น การออกไปเยี่ยมชนชาติเจ้าของภาษาที่รู้จักในชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมจริยธรรมของเจ้าของภาษา หรือไปงานนิทรรศการ ฯลฯ

29. กิจกรรมชุมนุมภาษา (Language Club Activities) ในโรงเรียนของนักเรียนโดยมากแล้วจะมีชุมนุมภาษาต่างประเทศ ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมให้ความรู้ทางวัฒนธรรมได้มากมาย เช่น วันสำคัญของประเทศเจ้าของภาษา การแข่งขัน นิทรรศการดนตรี การแสดง ฯลฯ

30. การเดินทางไปประเทศเจ้าของภาษา (A Trip to the Second Culture Area) เทคนิคนี้จะให้ประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้วัฒนธรรมเจ้าของภาษา แต่เป็นกิจกรรมที่จัดได้ยาก เพราะเงื่อนไขทางค่าใช้จ่ายและเวลา ถึงอย่างไรก็เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนทุกคนควรมีโอกาสได้เข้าร่วม

ในปี พ.ศ. 2531 ผ่าน บาลโพธิ์ ได้เสนอแนะเทคนิคการสอนแทรกวัฒนธรรมในการสอนภาษาเพื่อช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยแต่ละเทคนิคมีความยากง่ายต่างกัน ดังนี้

1. การอธิบายเพิ่มเติม เป็นวิธีที่ประหยัดเวลาและสะดวก ผู้สอนต้องรอบรู้และค้นคว้าหาความรู้ทางด้านวัฒนธรรม อาจใช้ภาพยนตร์หรือภาพนิ่งประกอบการอธิบาย

2. การเล่าประสบการณ์ โดยทั่วไปผู้เรียนมักชอบฟังเรื่องราวต่าง ๆ ที่ผู้สอนเล่าให้ฟังอยู่แล้ว และเมื่อสิ่งที่เล่าเป็นประสบการณ์ของผู้สอน ก็ยิ่งจะทำให้การเล่าน่าสนใจยิ่งขึ้น อาจใช้สื่อภาพหรือเสียงประกอบ ข้อสำคัญผู้สอนควรหลีกเลี่ยงการเล่าหรือการ

แสดงความคิดเห็นที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของวัฒนธรรม แต่ควรที่แจ่งว่าเป็นเพียงความแตกต่างกันของแต่ละกลุ่มสังคมเท่านั้น

3. การใช้ข่าวหรือเหตุการณ์ ผู้สอนหยิบยกประเด็นที่ต้องการสอนมาพูดคุยกับผู้เรียน และชี้ให้เห็นความคล้ายคลึงหรือความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของเรากับเจ้าของภาษา

4. การเชิญวิทยากร เป็นวิธีที่วิธีหนึ่งที่จะได้รับความสนใจจากผู้เรียนสิ่งสำคัญคือ วิทยากรจะต้องเป็นผู้ที่รู้สามารถให้ความกระจ่างในเรื่องที่เป็นประเด็นสำคัญของวัฒนธรรมและสังคมที่ต้องการให้ผู้เรียนทราบ

5. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์และการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เป็นเทคนิคที่อาจนำมาใช้ในการสอดแทรกวัฒนธรรมได้เช่นกัน ข้อดีของเทคนิคนี้เมื่อเทียบกับการเชิญวิทยากรคือ สามารถควบคุมเนื้อหาและเวลาได้แน่นอน เพราะสามารถตัดต่อเนื้อหาให้ตรงประเด็นและพอเหมาะกะเวลา ผู้สอนควรเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า การบันทึกการสัมภาษณ์ควรใช้วิธีจดหรือใช้เทปบันทึกเสียง

6. การแจกเอกสารประกอบ เทคนิคนี้ง่ายและสะดวกเพราะผู้สอนสามารถควบคุมได้ทั้งเนื้อหาและเวลา ผู้เรียนจะได้รับเนื้อหาสาระอย่างครบถ้วน แต่การผลิตเอกสารประกอบต้องใช้งบประมาณและความวิริยะอุตสาหะของผู้สอน

7. การจัดป้าสนิเทศ ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ นับตั้งแต่การหาภาพ และการจัด การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนจะช่วยเพิ่มความมั่นใจของผู้เรียนมากขึ้น

8. การจัดนิทรรศการ อาจทำได้ 2 วิธีคือ ผู้สอนดำเนินการเองหรืออาจให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นการจัดนิทรรศการขนาดเล็กในห้องเรียนหรือห้องสมุด

9. การให้ผู้เรียนทำรายงาน ผู้สอนอาจกำหนดหัวข้อเรื่องและแนะนำแหล่งข้อมูลหรือจัดเตรียมข้อมูลจำนวนหนึ่งไว้ในห้องสมุดแล้วให้ผู้เรียนไปศึกษา ผู้สอนควรเลือกผลงานที่ดีและให้ผู้ทำรายงานเสนอข้อมูลในช่วงที่ผู้สอนกำหนดไว้ การทำเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสนใจและอาจก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษา

10. การใช้สื่อต่าง ๆ เทคนิคนี้ถ้าใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมจะเป็นเทคนิคที่เข้าใจและให้ผลดี สื่อต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ สไลด์ แผ่นใส ภาพยนตร์ และเทปเสียง สื่อเหล่านี้ได้จากการืมจากแหล่งต่าง ๆ หรือผู้สอนอาจผลิตขึ้นเอง สิ่งสำคัญต้องตั้งเป้าหมาย

ของการใช้สื่อให้แน่ชัดว่าจะให้ผู้เรียนทำอะไร จะเน้นตอนใดหรือจะให้ผู้เรียนอภิปรายตอนใด

11. การแสดง การแสดงละครหรือการสวมบทบาท (role playing) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการสอดแทรกการสอนวัฒนธรรมและสังคม แต่ผู้สอนควรเตรียมตัวล่วงหน้าให้ดี ใช้หัวข้อที่เหมาะสม ก่อนการแสดงผู้สอนควรอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจ จุดมุ่งหมายเสมอ นอกจากการแสดงจะก่อให้เกิดความสนุกสนานในหมู่ผู้เรียนแล้ว ยังจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการแสดงออกได้เป็นอย่างดี

12. เกมส์ เกมส์ที่ดีจะทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ร่วมกิจกรรมและรู้สึกว่าคุณเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรม และนอกจากจะก่อให้เกิดความสนุกสนานแล้ว ยังเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน แต่ผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่า จะให้ผู้เรียนเล่นเพื่ออะไร แล้วจึงเลือกเกมส์ที่เหมาะสมกัน เกมส์บางอย่างหาได้ในหนังสือเกมส์ การสอนภาษา หรืออาจดัดแปลงสร้างขึ้นมาใหม่ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

13. การสาธิต กิจกรรมจำนวนไม่น้อยที่อาจสาธิตหรือแสดงให้ดูได้ เช่น การประดิษฐ์ การทำของเครื่องใช้ การทำอาหาร ตลอดจนการสาธิตเกี่ยวกับเรื่องมารยาท ผู้สำเร็จอาจเป็นวิทยากรที่ได้รับเชิญ หรือจากเป็นผู้สอนหรือผู้เรียนที่มีความสามารถ ข้อควรคำนึงต้องควบคุมเวลาในการสอนให้ดี

14. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับเนื้อหาทางภาษา วิธีนี้ได้แก่พยายามจัดกิจกรรมการฟัง พูด อ่าน และเขียนให้เกี่ยวข้องกับเรื่องวัฒนธรรม เช่น อาจให้ย่อเรื่องมารยาทในการทักทาย หรือเล่าเรื่องกิจกรรมในวัน Easter หรืออาจให้ดูภาพยนตร์ หรือโทรทัศน์เกี่ยวกับละครย่อยหรือประเพณีที่มีอยู่ในบทเรียนแล้วให้สรุปเป็นภาษาไทยหรืออังกฤษ

15. การศึกษานอกสถานที่ วิธีนี้อาจใช้เวลามากกว่าวิธีอื่น แต่จะให้ประโยชน์มาก โดยการอยู่ค่ายพักแรมให้ผลดีมาก เน้นเนื้อหาออกไปในด้านการใช้ภาษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีของเจ้าของภาษา อาจเริ่มตั้งแต่การทักทาย การแนะนำ การพูดคุย การลา การแสดงออกด้านความรู้สึก ความคิด การแต่งกาย และกิจกรรมที่เหมาะสมอื่น ๆ

จากที่กล่าวมานี้ เทคนิคการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม แต่ละเทคนิคมีการเตรียมการต่างกัน และย่อมให้ผลแตกต่างกันด้วย ในการเลือกเทคนิค ผู้สอนควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการสอน นอกจากนั้นผู้สอนควรตระหนักอยู่เสมอว่า

ในการสอนเรื่องวัฒนธรรมและสังคมของเจ้าของภาษานั้น เรามิได้มุ่งสั่งสอนอบรมให้ผู้เรียนยอมรับเอาวัฒนธรรมนั้นมาปฏิบัติ เราเพียงสอนเพื่อให้เข้าใจและทราบว่าชนชาติอื่น มีแนวประพฤติปฏิบัติอย่างไร เพื่อที่จะสามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

การสอนภาษาอังกฤษโดยการใช้วีดิทัศน์

ในปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทางการสื่อสารก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ การใช้เทคโนโลยีที่เป็นสื่อการสอนจะช่วยให้การเรียนรู้และการสอนบังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การสอนภาษาก็เช่นเดียวกัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้สื่อการสอนเข้ามาช่วยเพราะการใช้สื่อการสอน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากหรืออยากเรียน และช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่ได้เรียนไปนั้นอย่างแม่นยำมากกว่าวิธีสอนแบบธรรมดาที่ไม่ใช้สื่อการสอนเลย ในบรรดาสื่อการสอนหลายชนิด วีดิทัศน์เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามามีบทบาทมากในการเรียนการสอนภาษา (อมรา แสงจันทร์, 2528) เพราะวีดิทัศน์ช่วยให้ผู้เรียนเห็นวัฒนธรรมของชาติอื่น เห็นการสื่อสารโดยการใช้ท่าทาง สีหน้า แววตา เป็นเรื่องบังบอกนอกเหนือจากคำพูด โลเนอร์แกน (Loneragan อ้างถึงใน วาวแวว โรงสะอาด, 2528)

ความหมายของวีดิทัศน์

ได้มีนักการศึกษาเสนอความหมายของวีดิทัศน์ ไว้ดังนี้คือ

อุทัย บุญประเสริฐ (2514) ได้ให้ความหมายของเครื่องบันทึกเทปโทรทัศน์ (Video Tap Recorder) ไว้ว่า เป็นเครื่องมือในการบันทึกภาพและเสียง สามารถถ่ายทอดออกทางโทรทัศน์ได้ อำนวยความสะดวกในการติดต่อในการจัดเรียงลำดับภาพและเสียงใหม่ เพื่อประโยชน์ทางการเรียนการสอน โดยทำเป็นโปรแกรมไว้ใช้สำหรับทำการสอนในห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น

แมกซ์อินส์ (McInnes อ้างถึงใน วาวแวว โรงสะอาด, 2528) ได้ให้ความหมายของวีดิทัศน์ไว้ว่า คือวิธีการชนิดหนึ่งซึ่งสร้างภาพและเสียงให้เกิดขึ้นพร้อมกันโดยการใช้กล้องถ่ายภาพอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องบันทึกเทปและจอฉาย

อาจกล่าวได้ว่า วีดิทัศน์ เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่บันทึกภาพและเสียงให้เกิดขึ้น และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทางการเรียนการสอนได้

ประโยชน์ของการใช้วีดิทัศน์ในการเรียนการสอน

ในขณะนี้ มีการนำเอาวีดิทัศน์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง เนื่องจากสามารถทำให้ผู้เรียนได้เห็นทั้งภาพที่มีการเคลื่อนไหวและได้ยินเสียงพร้อมกัน คล้ายกับได้เห็นเหตุการณ์นั้นจริง ๆ ประกอบกับได้มีการผลิตแถบวีดิทัศน์เรื่องต่าง ๆ ออกเผยแพร่กันอย่างมากมาย ในด้านประโยชน์ของการใช้วีดิทัศน์ในการสอนภาษาอังกฤษนั้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงประโยชน์ของวีดิทัศน์ในการใช้สอนภาษาไว้ดังนี้คือ

เอดการ์ เดล (Edgar Dale, 1963) ได้กล่าวถึงคุณค่าของรายการวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาว่า เป็นสื่อที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอนเพราะเป็นสื่อที่สมบูรณ์ คือให้ทั้งภาพและเสียงโดยมีลักษณะเด่นคือ

1. เป็นการบันทึกทั้งภาพและเสียงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในที่ต่าง ๆ มาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้
2. เตรียมโปรแกรมการนำเสนอไว้ล่วงหน้าได้ ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้
3. ย่อสิ่งที่มีความใหญ่มาให้เล็กลง หรือขยายสิ่งที่มีความเล็กมา ๆ ให้ใหญ่ขึ้นจนสามารถศึกษาได้อย่างสะดวก
4. รายการวีดิทัศน์เพื่อการศึกษาเป็นสิ่งที่รวบรวมสื่ออื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกันได้ เช่น ของจริง การสาธิต กระจกาน ซอลด์ค แผนภูมิ แผนภาพ หุ่นจำลอง ทำให้มีความสะดวกต่อการผลิตและการนำไปใช้งาน

ฮิลล์ และ บาร์เลย์ (Hill and Barley, 1977) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวีดิทัศน์ในการสอนภาษาดังนี้

1. เป็นสิ่งดึงดูดใจ กระตุ้นเร้าให้ผู้เรียนสนใจบทเรียนอย่างสูง
2. เป็นแหล่งภาษาพูดที่แท้จริง ผู้เรียนได้ฟังภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป
3. ผู้เรียนได้ยินภาษาพูดพร้อมเห็นภริยาท่าทางประกอบในสถานการณ์ที่เป็นจริง และมีการโต้ตอบที่เป็นจริง
4. เป็นสิ่งทันสมัยทันเหตุการณ์ ผู้เรียนได้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น รายการข่าวจากโทรทัศน์ การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ เป็นต้น
5. เป็นแหล่งที่ผู้เรียนได้ประสบการณ์เกี่ยวกับต่างประเทศ
6. เป็นสิ่งที่ทำได้โดยลงทุนไม่มาก เพียงลงทุนครั้งแรกเท่านั้น

7. ผู้สอนสามารถนำมาใช้กับผู้เรียนทุกระดับได้ เนื่องจากสื่อการสอนวีดิทัศน์มีรายการที่ใช้สำหรับฝึกทักษะทางภาษาการพูด การฟัง การฟังเพื่อจับใจความสำคัญ การแสดงกิจกรรมแบบบทบาทสมมติ เป็นต้น

วิชชุ สุวรรณเพิ่ม (2519) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเทปโทรทัศน์ (แถบวีดิทัศน์) ต่อการเรียนการสอนดังนี้

1. สามารถที่จะนำการสอนของครูซึ่งอาจเป็นการสอนหรือการสาธิตกลับมาฉายซ้ำให้นักเรียนดูได้หลายครั้ง
2. สามารถบันทึกการสอนเพื่อนำกลับมาใช้กับชั้นเรียนที่มีความต้องการที่จะทบทวนบทเรียนนั้น ๆ
3. การบันทึกการสอนไว้ในเทปโทรทัศน์ สามารถที่จะเผยแพร่การเรียนการสอนได้ทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกประเทศ สำหรับการเรียนเป็นรายบุคคลหรือการเรียนตามชั้นเรียน
4. การบันทึกการเรียนการสอนหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนแล้วนำมาเปิดทบทวนเป็นการช่วยวิเคราะห์และประเมินผลเพื่อการเปรียบเทียบและปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

สันทัต ภิวาลสุข (2525) ได้กล่าวถึงประโยชน์ไว้ดังนี้

1. แก้ปัญหาขาดแคลนครูที่มีความสามารถ
2. แสดงการสาธิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถทำให้ผู้เรียนได้เห็นสิ่งที่ต้องการนั้น โดยใช้เทคนิคการถ่ายภาพใกล้เพื่อขยายภาพ หรือสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นกันอย่างทั่วถึงและชัดเจน
3. วิดีทัศน์ดึงดูดความสนใจของเด็กได้ดี นักเรียนเรียนด้วยความพอใจและมีเจตคติที่ดีเมื่อเรียนจากการดูวีดิทัศน์
4. สามารถนำมาใช้ช่วยปรับปรุงเทคนิคการสอนของครูประจำการและครูฝึกสอน เช่น ใช้ในการสอนแบบจุลภาค
5. ใช้บันทึกผลการปฏิบัติ หรือกิจกรรมการเรียนการสอน หรือกิจกรรมอื่น ๆ มาให้ผู้เรียนศึกษาและอภิปรายได้
6. ใช้บันทึกการสอนหรือรายการสอน หรือรายการอื่น ๆ จากรายการโทรทัศน์ มาให้ผู้เรียนได้ศึกษา และจะเปิดซ้ำก็ครั้งก็ได้ตามต้องการ

สำหรับ นิพนธ์ ศุภปรีดี (2528) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของวีดิทัศน์ไว้ว่า

1. ช่วยจูงใจให้เกิดการเรียนรู้เพราะผู้เรียนทั้งได้เห็นภาพ และได้ยินเสียงพร้อม ๆ กันไป

2. วีดิทัศน์ใช้เป็นสื่อกลางในการสาธิต เพื่อให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นและได้ยินเสียงจากการสาธิต ทั้งยังใช้เป็นสื่อรวม ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบการสอน ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น สามารถแสดงวัสดุที่มีความยุ่งยากซับซ้อนหรือมีขนาดเล็กให้ชัดเจนมากขึ้นได้

3. ทำให้ผู้เรียนต่างห้องกันได้มีโอกาสเรียนเนื้อหาเหมือน ๆ กัน โดยครูสามารถนำมาสอนซ้ำกันกี่ครั้งก็ได้ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและแรงงานของครูได้เป็นอย่างมาก

4. วีดิทัศน์สามารถนำมาสอนได้กับทุกวิชาและทุกระดับชั้น

นอกจากนี้ อมรา แสงจันทร์ (2528) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้รับจากวีดิทัศน์ในการสอนภาษาอังกฤษดังนี้

1. ทำให้ผู้เรียนเห็นภาพที่เคลื่อนไหว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนจำสิ่งที่เรียนได้แม่นยำ

3. ทำให้เกิดแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน

4. ทำให้ผู้เรียนเห็นการใช้ภาษาของผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม รวมทั้งการเลือกใช้ภาษา (social registers) ให้เหมาะสมกับบทบาท สถานภาพของบุคคลในสังคม

5. ทำให้ผู้เรียนได้เห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ (setting) และปฏิริยาโต้ตอบของตัวละคร (interactions) ซึ่งไม่สามารถนำเข้ามาในห้องเรียนได้

6. ทำให้ผู้เรียนได้เห็นลักษณะท่าทางการสื่อสารกันทางสายตา อากัปกิริยา ทั้งทางสีหน้าและทางกาย

7. ทำให้ผู้เรียนเห็นลักษณะเฉพาะประเพณี วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา (socialcultural Features)

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปได้ว่า ประโยชน์ของวีดิทัศน์ในการจัดการเรียนการสอน คือ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ เนื่องจากมีการบันทึกทั้งภาพและเสียงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนจำสิ่งที่เรียนได้

แม่นยำ รวมทั้งเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความสามารถได้ เพราะสามารถนำแถบ
วีดิทัศน์มาสอนซ้ำกันกี่ครั้งก็ได้

หลักการเลือกวีดิทัศน์ในการสอน

การเลือกสื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นและมีส่วนสำคัญต่อการวางแผนการสอนที่มี
ประสิทธิภาพ ในการเลือกวีดิทัศน์ในการสอนก็เช่นเดียวกัน ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้
ข้อเสนอแนะแก่ครูในการเลือกวีดิทัศน์ในการสอน ดังนี้คือ

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2526) กล่าวว่า หลักในการเลือกวีดิทัศน์ในการสอนดังนี้

1. เป็นรายการที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน
2. เนื้อเรื่องง่าย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ของผู้เรียน
3. คุณภาพในการถ่ายทำ แสง เสียง และฉากดี
4. เนื้อหารายการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมในขณะดูด้วย

(ถ้าเป็นไปได้)

สำหรับ อมรา แสงจันทร์ (2528) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการเลือกวีดิทัศน์ใน
การสอนภาษาอังกฤษว่า ผู้สอนจะต้องเลือกบทเรียนเฉพาะโปรแกรมที่เหมาะสมกับระดับ
ความรู้ความสามารถของผู้เรียนเท่านั้น ทั้งนี้ได้หมายความว่า บทเรียนในวีดิทัศน์ทุกชนิดจะ
ใช้กับผู้เรียนทุกระดับได้

จะเห็นได้ว่า การเลือกวีดิทัศน์ในการสอนนั้น จะต้องคำนึงถึงเนื้อหาที่ง่าย
น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของผู้เรียน วัตถุประสงค์ของบทเรียน รวมทั้ง
คุณภาพของแถบวีดิทัศน์ด้วย

ขั้นตอนการสอนด้วยวีดิทัศน์

การนำวีดิทัศน์มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาจะช่วยเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการ
เรียนรู้และจดจำสิ่งที่ได้เรียนอย่างแม่นยำ สำหรับขั้นตอนการสอนด้วยวีดิทัศน์นั้น เคอร์ริดจ์
(Kerridge, 1982 อ้างถึงใน ประไพ เทียนเงิน, 2534) ได้ให้ข้อเสนอแนะแก่ครูใน
การใช้วีดิทัศน์ในการสอน พอสรุปได้ดังนี้

1. แนะนำผู้เรียนเกี่ยวกับวีดิทัศน์ที่จะใช้สอนอย่างกว้าง ๆ เพื่อไม่ให้ผู้เรียน
งง หรือไม่เข้าใจในการเรียน

2. ระหว่างการแนะนำวีดิทัศน์ที่จะให้นักเรียนดู ครูต้องบอกให้นักเรียนเข้าใจว่าเมื่อนักเรียนดูแล้วไม่จำเป็นต้องเข้าใจในสิ่งที่เห็นหรือได้ยินไปทั้งหมด เพื่อไม่ให้ นักเรียนหวาดกลัวต่อสิ่งที่ดูหรือได้ยินจากวีดิทัศน์

3. อธิบายให้นักเรียนรู้ว่า นักเรียนจะเรียนในเนื้อหาหรือประโยคบางส่วนของวีดิทัศน์เท่านั้น ตามจุดประสงค์ของการสอนที่ครูตั้งไว้

4. ระหว่างที่นักเรียนดูวีดิทัศน์ ครูต้องนั่งอยู่กับนักเรียนด้วย ไม่ใช่ยืนข้างโทรทัศน์ เพื่อสร้างบรรยากาศให้ครูมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ดูคนหนึ่ง

5. ถ้าเป็นไปได้ควรวีดิทัศน์ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้เครื่องมือด้วย เช่น สื่อนภาพ หุุดภาพ เป็นต้น

6. เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่น ควรตั้งตัวเลขเลือกเนื้อหาไว้ล่วงหน้าสำหรับ ไซยสศ เรื่องสุวรรณ (2526) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการนำวีดิทัศน์ไปใช้ในการสอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมตัวของครู

1.1 ครูต้องตรวจสอบวีดิทัศน์ล่วงหน้าก่อน เพื่อศึกษาและวางแผนการใช้ล่วงหน้า ควรศึกษาเนื้อเรื่อง คำศัพท์ยาก คำถามต่าง ๆ ในวีดิทัศน์ เตรียมตั้งคำถามหรือจุดมุ่งหมายในประเด็นสำคัญ เพื่อให้นักเรียนค้นหาคำตอบในขณะดูรายการจากวีดิทัศน์

1.2 ควรมีการเตรียมสื่ออื่น สำหรับใช้ร่วมกับวีดิทัศน์

2. การเตรียมตัวนักเรียน

2.1 ควรสร้างความสนใจที่จะดูรายการจากวีดิทัศน์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน

2.2 นักเรียนควรได้รู้คำศัพท์ยาก และจุดประสงค์การเรียนรู้อ่อนเรียน

2.3 แนะนำให้อ่านหรือค้นคว้าในเรื่องที่เกี่ยวข้องมาก่อน

3. การเตรียมสถานที่

3.1 ระยะเวลาที่ดีที่สุดและระยะเวลาของผู้ดูให้เหมาะสม

3.2 การแขวนท่ามุมของเครื่องรับโทรทัศน์ไม่ควรเกิน 30 องศา

นักเรียน แถวหน้าสุด

3.3 มุมดูในแนวนอนไม่ควรเกินรัศมีของมุม 45 องศาจากแนวกึ่งกลางของจอโทรทัศน์

จอโทรทัศน์

4. ขั้นตอนการใช้วีดิทัศน์ประกอบการสอน

4.1 ควรมีกิจกรรมก่อนการเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งบทเรียน ตัว
ครู ผู้เรียน และสถานที่

- 4.2 ขณะเรียนควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม หรือสนองตอบเมื่อมีโอกาส
- 4.3 อย่าให้มีการรบกวนเกิดขึ้น
- 4.4 ควรมีการเตรียมการ และจัดกิจกรรมหลังการเรียนที่เหมาะสม
- 4.5 ด้านเทคนิค ควรตั้งเครื่องรับโทรทัศน์สูงกว่าระดับสายตาของ
นักเรียน แถวหน้าไม่เกิน 30 องศา และอยู่สูงกว่าพื้นห้อง 4-7 ฟุต บริเวณที่นั่งชมควรจัด
เป็นรูปสามเหลี่ยมไม่เกินจากเส้นแนกกลางของจอโทรทัศน์มากกว่า 45 องศา และระยะห่าง
ให้เหมาะสมกับขนาดของจอภาพ

5. ควรมีการประเมินผลในเรื่องต่าง ๆ

- 5.1 รายการตรงกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนเพียงใด
- 5.2 เนื้อเรื่องง่าย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย และประสบการณ์ของผู้เรียน
เพียงใด

5.3 คุณภาพของการถ่ายทำ แสง เสียง และฉากดีเพียงใด

5.4 ครูได้ตรวจสอบ ชมรายการโทรทัศน์ก่อนหรือไม่

5.5 มีการเตรียมใช้สื่ออื่น ๆ เสริมหรือไม่ เพียงใด

5.6 ครูสร้างความสนใจให้กับนักเรียนก่อนที่ดูวิดีโอโทรทัศน์เพียงใด

5.7 นักเรียนได้เรียนรู้ศัพท์ คำยากก่อนเพียงใด

5.8 ครูแนะนำให้นักเรียนอ่านหรือค้นคว้ามาก่อนล่วงหน้าเพียงใด

5.9 ระยะใกล้และไกลสุดเหมาะสมเพียงใด

5.10 การแขวนและมุมในการดูโทรทัศน์ ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด

5.11 กิจกรรมก่อนการเรียน มีการเตรียมพร้อมทั้งบทเรียน ตัวครู สถานที่
และตัวผู้เรียนเพียงใด

5.12 ขณะเรียนผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือสนองตอบเพียงใด

5.13 มีการรบกวนเกิดขึ้นเพียงใด

5.14 กิจกรรมหลังการเรียนเหมาะสมเพียงใด

5.15 การใช้วิดีโอทัศน์เหมาะสมกับการเรียนนั้น ๆ เพียงใด

นอกจากนี้ อมรา แสงจันทร์ (2528) และ วาวแวว โรงสะอาด (2528) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการใช้สื่อวีดิทัศน์ในลักษณะคล้ายกัน ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนในการสอนโดยใช้วีดิทัศน์โดยทั่ว ๆ ไป จะมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม (Preparation or Viewing) เป็นขั้นตอนที่จะเตรียมตัวผู้เรียนเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนอาจใช้คำถามถึงสภาพการณ์ (Situation) ที่เกิดขึ้นในฉากแรกของโปรแกรมว่า ผู้เรียนคิดว่าเป็นฉากเกี่ยวกับอะไร เป็นอย่างไร เกิดขึ้นที่ไหน และตัวละครแต่ละตัวมีลักษณะเป็นอย่างไร หรือผู้เรียนคิดว่าตัวละครตัวนี้เป็นใคร ภาษาที่ตัวละครใช้ในฉากนั้นบอกถึงหน้าที่ (Function) ของภาษาว่าอะไร ผู้สอนอาจใช้ภาษาหนึ่ง (Freeze frames) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและอภิปราย (Discuss) กันได้ด้วย

2. การสอนขั้นแรก (First Viewing) ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพครั้งแรกแต่ไม่มีเสียง (Silent viewing) และให้ผู้เรียนคาดการณ์และเดาจากภาพว่า ผู้แสดงจะใช้ภาษาตอบกันอย่างไร หรืออะไรจะเกิดขึ้นในตอนต่อไป ผู้สอนอาจเปิดเสียงเป็นบางตอน และปิดเป็นบางตอนเท่าที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสมกับสถานการณ์และความสามารถของผู้เรียน

3. การสอนขั้นที่สอง (Second viewing) ผู้สอนให้ผู้เรียนดูเทปอีกเป็นครั้งที่ 2 ซึ่งมีทั้งเสียงและภาพ เพื่อที่ผู้เรียนจะได้มีโอกาสตรวจสอบดูว่า ที่ผู้เรียนคาดการณ์ต่าง ๆ ในขั้นตอนที่ 2 นั้นถูกต้องหรือไม่ อย่างไร ในขณะเดียวกันผู้สอนจะมีโอกาสในขั้นตอนนี้สอนและเน้นเนื้อหาที่ต้องการสอน เช่น การออกเสียง ศัพท์ ไวยากรณ์ การใช้หรือรูปประโยคต่าง ๆ ที่ใช้ในหน้าที่ (Function)

4. ขั้นฝึกและการใช้ภาษา (Development and Exploitation) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำภาษาที่เรียนในบทเรียนมาใช้ในกิจกรรมซึ่งอาจจัดเป็นคู่ อภิปรายกลุ่ม หรือแสดงละครให้เกี่ยวกับหัวข้อ สถานการณ์ หรือตัวละครในเรื่อง ผู้สอนอาจเลือกผู้เรียนออกมาแสดงให้เพื่อน ๆ ดูเป็นตัวอย่างหน้าชั้นก็ได้

5. ขั้นเสริมแรง (Reinforcement) ขั้นตอนที่สุดท้ายเป็นขั้นตอนในการเสริมแรงเพื่อที่ผู้เรียนจะได้ใช้ภาษาที่ฝึกมาแล้วในขั้นตอนที่ 3 และหน้าที่ของภาษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แม่นยำขึ้น โดยให้ผู้เรียนฟังเฉพาะเรื่อง และฝึกการใช้ภาษาเหล่านั้นโดยใช้ศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในเทปบทเรียนนั้น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสอนด้วยวีดิทัศน์ ผู้สอนจะต้องตรวจสอบวีดิทัศน์ล่วงหน้า เตรียมบทเรียน เตรียมตัวครู ผู้เรียน และสถานที่ในการสอนการอธิบาย เนื้อหาผู้เรียน ทราบ ขณะเรียน ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม หรือตอบสนองเมื่อมีประโยชน์ นอกจากนี้ควรมี กิจกรรมก่อนเรียนและหลังเรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนด้วย

การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้การแสดงละครย่อย

กิจกรรมการละคร นับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ใช้ในการฝึกภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะการฝึกทักษะการพูดเพราะกิจกรรมการละครมุ่งให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงออก ทั้งท่าทางและการพูดในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ อันจะปูทางไปสู่การใช้ได้จริงต่อไป แต่เด็กในระดับประถมศึกษา มีความรู้ในด้านภาษาอังกฤษน้อย ไม่สามารถที่จะใช้ประโยคถ้อยคำต่างๆ ที่ต้องใช้บทบาทอย่างเช่น ละครได้ จึงควรนำละครย่อยมาใช้ เพราะละครย่อยเป็นบทละครสั้น ๆ ประมาณ 3-5 ฉากสั้น ๆ ภายในเวลา 5-7 นาที (ละครสั้น) เป็นการใช้บทสนทนาสั้น ๆ เด็กสามารถแสดงได้ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของละครสั้นไว้ดังนี้ คือ

ประหัต จิระวพงษ์ (2521) ได้กล่าวถึงละครสั้นว่า ละครสั้นได้แก่ การแสดง บทบาทสั้น ๆ ภายในเวลาไม่เกิน 10 นาที อาจมีการจัดฉาก มีเครื่องแต่งกาย หรือไม่มีก็ได้ ชาวลิต ผู้ภักดี (2526) ได้กล่าวว่า การแสดงละครสั้นหมายถึง การแสดงละครขนาดสั้น ใช้ผู้แสดงน้อย เวลาจำกัดประมาณ 10-15 นาที อาจมีเครื่องแต่งกายและฉากตลอดจนอุปกรณ์การแสดงที่สมมติขึ้น เช่น ละครย่อย จำอวด เป็นต้น

สาลินี หมายเจริญ (2527) ได้กล่าวว่า การแสดงละครสั้น คือ การแสดงบทบาทสั้น ๆ ภายในเวลา 3-7 นาที ไม่มีโครงเรื่องก็ได้ อาจจะมีการจัดฉาก มีเครื่องแต่งกาย หรือไม่มีก็ได้ เป็นการแสดงสั้น ๆ ดูแล้วได้คติของสังคม มีปรัชญาและปัญหาของมนุษย์ เป็นประสบการณ์จริงมากที่สุด เป็นการส่งเสริมความสามารถปฏิภาณไหวพริบในการแสดงของผู้เรียนอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า การแสดงละครสั้นหรือละครย่อย คือ การแสดงบทบาทจากบทสนทนาสั้น ๆ เพียง 1-3 ฉาก ในเวลาไม่เกิน 15 นาที มีอุปกรณ์ในการแสดงหรือไม่มีก็ได้

ประโยชน์ของการนำละครมาใช้ในการเรียนการสอน

การนำการละครมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ถ้าผู้สอนนำมาใช้อย่างมีศิลปะอย่างเหมาะสมแล้ว ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมาก ดังที่นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ไว้ดังนี้

สดีไซ์ พันธุมโกมล (2519) มีความเห็นว่าถ้านำการละครมาใช้ประกอบการสอนให้มีประสิทธิภาพ ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างยิ่งต่อเยาวชน ซึ่งอยู่ในวัยที่กำลังพัฒนาทางด้านความคิด จิตใจ สติปัญญา รสนิยม และความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ การใช้ศิลปะการละครประกอบการสอนนั้น ผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องเป็นผู้แสดง ดังนั้นจึงต้องอ่านบทละครให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง การที่จะเข้าใจเช่นนั้นได้ ผู้เรียนต้องทวนทวนหาความรู้ความเข้าใจทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ สังคม ปรัชญา ภาษา และวรรณคดี

สนม ครุฑเมือง (2523) ได้กล่าวว่า ประโยชน์ที่ได้จากการสอนโดยวิธีการละครนั้นมีมากมาย เช่น ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นการฝึกทักษะการพูด ฟัง อ่าน และเขียน ฝึกการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง มีการพัฒนาบุคลิกลักษณะ ตลอดจนทางด้านจิตใจ ให้เกิดความชื่นชอบในการเรียนภาษา และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี

ฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2524) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการนำละครมาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. ทำให้บทเรียนน่าสนใจและประทับใจมาก
2. ช่วยให้เรื่องที่เรียนเป็นจริงเป็นจังขึ้น
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รู้จักใช้ภาษาให้เป็นประโยชน์และเป็นการปรับปรุงทักษะทางภาษาด้วย
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกตามบุคลิกภาพของตัวละครอย่างที่ไม่อาจทำได้ด้วยวิธีอื่น
5. ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
6. เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ทำให้สนใจเรียนมากขึ้น
7. ช่วยเปลี่ยนเจตคติของผู้เรียนให้เป็นที่พึงปรารถนา
8. ช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ของเด็กผู้เรียน
9. ช่วยสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนช่วยกันคิดแก้ปัญหา

10. ส่งเสริมทักษะทั้ง 4 คือ ทักษะในการฟัง ทักษะในการพูด ทักษะในการอ่าน ทักษะในการเขียน และทักษะในการแสดง

นิตยา ประพฤติภัก (2526) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของการละครไว้ดังนี้

1. ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารโดยเฉพาะทักษะการพูด
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนภาษาที่ได้เรียนแล้วด้วยความสนใจ สนุกสนาน และมีการเคลื่อนไหว
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีปฏิสัมพันธ์ (interaction) ในทุก ๆ ด้าน คือ ได้ติดต่อสื่อสารทั้งการใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด และเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการจัดกิจกรรม

4. ผู้เรียนได้แสดงบุคลิกของตนเอง เกิดความพึงพอใจในความสำเร็จของตนเอง และเกิดความเชื่อมั่นในที่สุด

5. ผู้เรียนได้ฝึกฝนการแก้ปัญหาการตัดสินใจและการแก้ไขสถานการณ์

อรชุนา ยุทธวงศ์ (2526) มีความเห็นว่าศิลปะการละครประกอบการสอนในชั้นเรียน คือการนำเอาลักษณะของการแสดงออกที่เป็นเรื่องราวมาใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนรู้ของเด็ก

ลินน์ แมคเกรเกอร์ (Lynn Mc Gregor, 1969) มีความเห็นว่าศิลปะการละครประกอบการสอนมีลักษณะเป็นสองนัยด้วยกันคือ เป็นโอกาสที่จะได้สำรวจพฤติกรรมของนักเรียนจากการแสดง และสามารถที่จะใช้เป็นวิธีการสอนวิชาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การละครมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก โดยเฉพาะการเรียนการสอนภาษา ทั้งนี้เพราะการละครทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง ทำให้เกิดความมั่นใจ กล้าแสดงออกทั้งยังเป็นการสอนที่ทำให้บทเรียนมีชีวิตชีวา น่าสนใจ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชม และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่อไป

หลักการสอนโดยใช้การแสดงละคร

หลักการสอนโดยใช้การแสดงละคร เป็นการสอนที่แตกต่างจากการสอนแบบปกติธรรมดาทั่วไป ทั้งนี้เพราะการสอนโดยใช้การแสดงละครนี้ ต้องมีการเตรียมการสอนและเตรียมการแสดง ตลอดจนการชักซ้อมบทละครไว้ล่วงหน้าเป็นส่วนใหญ่ ดังที่กระทรวง

ศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ (2521) ได้เสนอหลักเกณฑ์เพื่อเป็นการแนะนำครูในการใช้กิจกรรมการละครประกอบการเรียนไว้ดังนี้

1. การเตรียมการสอน ควรเลือกเรื่องไว้ก่อนว่า ถึงตอนใดจะให้ผู้เรียนเรียนโดยใช้กิจกรรมการสอนแบบละครประเภทใด

2. คัดเลือกตัวแสดงไว้ก่อน

3. ควรต้องมีการสรุปผลหลังจากการแสดงบทบาทของทุกครั้ง

4. ควรเตรียมต่าง ๆ ให้พร้อมก่อนการแสดง คือ

4.1 เตรียมสถานที่ ฉาก หรือเวทีแสดง

4.2 เตรียมผู้เรียนที่จะเป็นผู้สังเกตการณ์และผู้ที่จะแสดงบทบาท

5. ขณะแสดงความปลอดภัยให้นักเรียนจัดแสดงไปเอง อย่าไปขัดขวางกลางคัน แต่ก็ไม่ควรปล่อยให้แสดงเสียเวลานานเกินไป ผู้เรียนที่เป็นผู้สังเกตการณ์จะเบื่อหน่าย ไม่อยากชมการแสดงต่อไป หาข้อสรุปไม่ได้ ซึ่งจะเป็นการเสียเวลาไปเปล่า ๆ

หลักการสอนโดยใช้การแสดงละคร ที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นที่สรุปจากข้อเขียนของ ปีเตอร์ ซิลเวอร์ (Peter Chilve, 1973 อ้างถึงใน สุวรรณี สหะกร, 2529) ผู้เขียนหนังสือชื่อการปรับปรุงการสอนการละคร (Teaching Improvised Drama) ซึ่งกล่าวถึงหลักการสอนโดยมีกิจกรรมหลักคือการแสดงบทบาท ซึ่งเราถือว่าเป็นการเน้นลักษณะของความเป็นละครด้วยเช่นกัน และในที่นี้จะขอยึดขั้นตอนที่กล่าวถึงมาในรูปแบบของการจัดละครเป็นเรื่อง เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนแบบละครต่อไปนี้

1. ขึ้นเตรียมการ แบ่งได้เป็น 2 ตอน คือ

1.1 การเตรียมหรือคัดเลือกบท

เมื่อผู้สอนกำหนดว่าจะใช้ละครประเภทใดแล้ว การดำเนินงานขั้นแรกสุดคือการคัดเลือกบท ซึ่งอาจเป็น

1.1.1 เลือกจากบทละครที่มีอยู่แล้ว ในหลักสูตรซึ่งอาจตัดตอนมาจากวรรณคดีเล่มใดเล่มหนึ่ง หรือจากที่อื่น ๆ เป็นต้น

1.1.2 แต่งบทขึ้นใหม่ อาจเป็นผลงานของผู้เรียนส่วนบุคคล หรือเป็นกลุ่มที่เห็นว่าเหมาะสมเข้ากับเนื้อหาในการเรียน

1.1.3 คัดแปลงจากบทละครที่แต่งไว้แล้ว นำมาปรับปรุงใหม่ในกลุ่มผู้เรียน และอาจมีการแต่งบทเพิ่มเติม เช่น บทสนทนาระหว่างตัวละครให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอนนั้น ๆ

1.2 การอภิปรายและสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับการจัดแสดงผู้สอนป็นเกี่ยวกับโครงเรื่อง แก่นของเรื่อง และตัวละคร เป็นการถ่ายทอดความคิดของเรื่องหรือบทให้เป็นที่เข้าใจตรงกันทุกฝ่าย และผู้สอนมีหน้าที่สร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อการจัดแสดงละครอย่างเต็มที่ต่อไป

2. ขั้นตอนการจัดดำเนินงาน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนด้วยกันคือ

2.1 การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดแสดง เนื่องจากรูปแบบการแสดงบทบาทจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการจัดการแสดงทั้งเป็นผู้แสดง ผู้กำกับ ฝ่ายเทคนิค ได้แก่ ฉาก เครื่องแต่งกาย แสง เสียง อุปกรณ์ประกอบการแสดง และฝ่ายธุรการต่าง ๆ และเนื่องจากมีเวลาในการเรียนจำกัด จึงต้องแบ่งผู้เรียนตามความสนใจและความถนัดและแบ่งให้ผู้เรียนอีกส่วนหนึ่งเป็นผู้สังเกตการณ์หรืออีกนัยหนึ่งอยู่ในฐานะผู้ชมนั่นเอง สัดส่วนของผู้เรียนที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเรื่องที่แสดงและสถานการณ์ของชั้นเรียน

การแบ่งหน้าที่ของผู้เรียนออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ทางด้านการปฏิบัติเฉพาะด้านเท่านั้น จึงควรหาโอกาสให้ผู้เรียนได้หมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันทำหน้าที่อื่นบ้างโดยการเล่นซ้ำเรื่องเดิมอีกครั้งหรือในโอกาสอื่นซึ่งเล่นเรื่องอื่นก็ได้

ในกรณีที่ต้องแบ่งกลุ่มแสดงก็ดำเนินการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดแสดงเช่นเดียวกันนี้ แต่กระทำเป็นกลุ่ม ๆ แยกกันไปดำเนินงานตามความคิดเห็นหรือมีจะนั้นก็ให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบหน้าที่กันกลุ่มละฝ่ายแล้วสลับเปลี่ยนหน้าที่กันได้ เช่นกลุ่มนี้ทำหน้าที่แสดงบทบาท อีกกลุ่มทำหน้าที่ฝ่ายเทคนิค อีกกลุ่มเป็นผู้ชม ที่เหลือช่วยในหน้าที่ฝ่ายธุรการ หากกลุ่มแรกแสดงเสร็จ กลุ่มที่รับหน้าที่ฝ่ายเทคนิคเปลี่ยนไปแสดงบทบาทบ้าง เป็นต้น

2.2 การคัดเลือกตัวผู้แสดง ควรทำเป็น 2 ลักษณะคือ

2.2.1 คัดเลือกจากสาขาของผู้กำกับ ซึ่งอาจเป็นผู้สอนเอง หรือผู้เรียนที่ทำหน้าที่กำกับการแสดง เป็นการพิจารณาด้านลักษณะภายนอก เช่น ส่วนสัด วัชกิริยา ท่าทาง ฯลฯ ให้ใกล้เคียงกับบทที่ต้องการ ทั้งนี้ผู้กำกับมักมีความคุ้นเคยกับผู้รับการคัดเลือกพอสมควรก็จะรู้ถึงบุคลิกภาพและพื้นฐานความสามารถของผู้แสดงด้วย

2.2.2 พิจารณาจากการลองอ่านบท คือดูจากการแสดงออกทางเสียง ซึ่งในบางครั้งพบว่า ไม่สัมพันธ์กับการแสดงออกทางบทบาทท่าทาง จึงควรให้ผู้เรียนลองแสดงบทบาทประกอบกับการอ่านบทด้วยจะช่วยพิจารณาคัดเลือกผู้แสดงได้ดียิ่งขึ้น

2.3 การฝึกซ้อม ควรมีการจดบันทึกเกี่ยวกับการฝึกซ้อมทุกครั้งเกี่ยวกับรายละเอียด การกำหนดตำแหน่งที่อยู่ของตัวละคร อุปกรณ์ประกอบการแสดง ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการซ้อมหรือการแสดงในครั้งต่อไป การฝึกซ้อมสำหรับการใช้ละครในการเรียนการสอน ผู้สอนอาจทำหน้าที่เป็นผู้กำกับ หรือผู้ช่วยผู้กำกับ เพื่อให้การจัดแสดงบทบาทเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.4 การเตรียมผู้ชมและผู้สังเกตการณ์ การสอนโดยใช้การแสดงละครมิใช่อุบัติที่ผู้เรียนที่มีส่วนแสดงเท่านั้น ผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ชมก็ต้องได้รับประสบการณ์รองหรือที่ใกล้เคียงความจริงหรือประสบการณ์จริงมากที่สุดด้วย ฉะนั้นผู้สอนควรช่วยผู้เรียนที่เป็นผู้ชมให้รู้จักสังเกตและวิเคราะห์เหตุการณ์ในละคร หรือการจัดแสดงบทบาทนั้นและให้รู้จักมารยาทของการชมการแสดงด้วย

3. ชั้นการแสดง ในระหว่างที่มีการแสดงผู้สอนควรปล่อยให้ผู้แสดงได้แสดงบทบาทตามที่ได้ฝึกซ้อมกันมา และควรควบคุมให้ผู้เรียนซึ่งมีหน้าที่เป็นฝ่ายต่าง ๆ ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามขอบข่ายของตนอย่างดีที่สุด รวมทั้งผู้ที่อยู่ในฐานะผู้ชมด้วย หากมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดเกิดขึ้นควรให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหา เฉพาะหน้าเอง ผู้สอนไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว ยกเว้นในกรณีที่เกิดปัญหาสำคัญ ซึ่งผู้เรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้

ในกรณีที่มีหลายกลุ่มผลิตกันแสดง ผู้สอนควรกำหนดเวลาในการจัดแสดงสำหรับแต่ละกลุ่มให้ทัดเทียมกันด้วย

4. ชั้นการประเมินผลการแสดง แบ่งได้เป็น 2 ตอน คือ

4.1 การวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงบทบาทนั้น ๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดความเข้าใจในเนื้อหากว้างขวางและลึกซึ้งกัน และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับปรับปรุงการแสดงโอกาสหน้าต่อไปด้วย นอกจากนั้นการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงยังเป็นการฝึกฝนการแสดงความคิดเห็นเป็นคำพูดและฝึกฝนความมีเหตุผลของผู้เรียนอีกด้วย บางครั้งอาจให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึก และแสดงความคิดเห็นก่อนแล้วจึงให้ผู้ชมหรือผู้สังเกตการณ์แสดงความคิดเห็น

4.2 การแสดงเพิ่มเติม ในกรณีที่มีการแสดงและเสนอความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการแสดงใหม่ เช่น การแสดงบทบาทสมมติซึ่งเน้นการแสดงบทบาทตามความเข้าใจและพื้นฐานทางจิตใจของผู้เรียนตามสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น อันอาจมีทางเลือกของการแก้ไขปัญหาหรือเงื่อนไขต่าง ๆ กันออกไป การแสดงเพิ่มเติมจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้มากที่สุด

เท่าที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็มีส่วนประกอบที่จะช่วยให้ละครดูสมจริงสมจังมากขึ้น แต่ถ้าได้มีการจัดฉาก เครื่องแต่งตัว แสง เสียง และอุปกรณ์ประกอบการแสดงให้พร้อมมูลแล้วก็จะยิ่งช่วยให้ละครนั้นสมบูรณ์แบบตามขั้นตอนการจัดแสดงละครยิ่งขึ้น ในเรื่องการสร้างฉาก ผู้สอนอาจตัดแปลงวัสดุที่มีอยู่หรือจัดหามาได้มาประกอบการสร้าง เช่น ฉากป่า ใช้กิ่งไม้ ใบไม้ มาประดับ ฉากทะเลใช้ภาพทิวทัศน์ หรือผ้าสีฟ้ามาขึงแล้วขยับทำเป็นระลอกคลื่น เป็นต้น เครื่องแต่งตัว ถ้าไม่สามารถจัดหามาให้ตรงตามเนื้อเรื่องก็อาจใช้เศษกระดาษหรือเศษผ้าจัดทำขึ้นใหม่ เช่น กระดาษโรยกากเพชรแทนอารมณ์ของตัวละคร หรือใช้ฟางติดแซมหมวกธรรมดา เป็นหมวกนักรบ เป็นต้น ส่วนการจัดและควบคุมแสงและเสียงก็อาจใช้กระดาษกันเป็นบ้านแทนฉาก หรือกระดาษสีปิดหน้าหลอดไฟในห้องเรียนเพื่อสร้างบรรยากาศในการแสดงละคร ในเรื่องของเสียงอาจใช้เครื่องบันทึกเสียง แผ่นเสียง หรือใช้เสียงธรรมชาติของผู้เรียนเลียนเสียงต่าง ๆ เช่น เสียงขู่ซ่าแทนเสียงฝนตก เสียงข่ากระดาษแทนเสียงการเคลื่อนไหวของสิ่งแปลกปลอมตามท้องเรื่องเหล่านี้ เป็นต้น

การพิจารณาว่าควรจะจัดสร้างฉาก เครื่องแต่งตัว แสง เสียง หรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงในลักษณะมากและน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่อง วัตถุประสงค์ งบประมาณ วัสดุ และกำลังความสามารถในการประดิษฐ์ของร่วมงานด้วย จึงควรวางอยู่ในดุลยพินิจของผู้สอนหรือผู้จัดแสดงเอง

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่า การสอนโดยใช้ละครสั้น ผู้สอนจะต้องคัดเลือกบท คัดเลือกผู้แสดง แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการแสดงให้เหมาะสม เตรียมสถานที่ ฉากการแสดง และผู้แสดงให้พร้อมก่อนการแสดง ในระหว่างการแสดงควรควรปล่อยให้ผู้แสดงได้ แสดงตามบทบาทที่ฝึกซ้อมมา ไม่ควรขัดขึ้นกลางคันแต่ก็ไม่ควรปล่อยให้แสดงเกินเขื่อนานเกินไปด้วย

ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการละคร

การจัดกิจกรรมการละครครูพึงควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญในการจัดดังต่อไปนี้

1. ภาษา ภาษาเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในกิจกรรมการละคร ซึ่งมีทั้งการใช้คำพูดและไม่ใช้คำพูด (Verbal and non verbal) และ Holden (1981) ได้เสนอรูปแบบของภาษาที่ครูควรแนะนำให้นักเรียนรู้จักเพื่อเป็นพื้นฐานในการพูดสื่อความหมายมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะมีเสียง (vocal feature) และลักษณะไม่มีเสียง (non-vocal feature)

Maley, Duff (1979 อ้างถึงใน นิตยา ประพฤติกิจ, 2527) เสนอให้นักเรียนได้ฝึกฝนภาษาที่จำเป็นในกิจกรรมที่จะใช้ เช่น ภาษาที่ใช้ติดต่อ (transactional language) ภาษาการอภิปราย (discussion language) และภาษาที่ใช้เวลาแสดง (performance language)

ส่วน O'neill, et al (1981) เสนอว่าการจัดกิจกรรมการละครเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- ก) การเล่าประสบการณ์ในอดีต ทั้งที่เป็นจริงและจินตนาการขึ้นมา
- ข) การบอกเล่า การชี้แนะและการอธิบาย
- ค) การโต้แย้ง การทำให้เชื่อ การชักชวน การให้เหตุผลและการแก้ตัว
- ง) การวางแผน การทำนาย และการตัดสินใจ
- จ) การให้เหตุผล การยื่นข้อเสนอลและการแย้ง การสรุป
- ฉ) การเจรจาและการประนีประนอม
- ช) การดัดแปลงภาษาที่ครูหรือกลุ่มใช้
- ซ) การพัฒนาภาษาที่ต้องใช้ในสถานการณ์ใหม่

2. บรรยากาศ การใช้กิจกรรมการละครจะได้รับความสำเร็จหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเพราะการจัดกิจกรรมต้องอาศัยบรรยากาศที่เป็นกันเองและผ่อนคลาย (relaxed atmosphere) เพื่อส่งเสริมในการเข้ากลุ่มและการแสดงออก ดังนั้นการจัดชั้นเรียน การแก้ไขสิ่งผิด นับว่ามีผลกระทบต่อบรรยากาศในชั้นเรียนอย่างยิ่ง

3. การจัดชั้นเรียน จะต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันในกลุ่ม แต่ครูควรคำนึงถึงความเหมาะสมของกิจกรรมแต่ละอย่าง ซึ่งต้องอาศัยการจัดรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น เป็น

ที่ว่างโล่ง เป็นรูปครึ่งวงกลมหรือตัวยู หรือเป็นวงกลม เป็นต้น (Langenheim, 1980; Melville, 1980; Maley, Duff, 1977)

4. การแก้ไขข้อบกพร่อง Bushneell, Morel (1980) และ Maley, Duff (1977) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไขเรื่องนี้ว่า ครูไม่ควรขัดจังหวะขณะที่นักเรียนกำลังแสดงแล้วเกิดผลผิดพลาดขึ้น เช่น การพูดผิดไวยากรณ์ หรือใช้คำศัพท์ไม่ถูกต้อง ฯลฯ ครูอาจวิจารณ์ทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการใช้ภาษาและปัญหาด้านคำศัพท์หลังการแสดงตัว แต่ข้อผิดพลาดเล็กน้อยครูอาจปล่อยให้นักเรียนได้ตรวจสอบในหมู่นักเรียนด้วยตนเอง

5. บทบาทของครู ครูจะทำหน้าที่เสนอบทเรื่องหรือบทบาท (scenario) เป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมที่จะจัด ในระหว่างที่กิจกรรมกำลังดำเนินอยู่นั้น ครูควรเดินดูที่ละกลุ่มคอยให้คำปรึกษา และบันทึกปัญหาเฉพาะรายบุคคล และหลังการทดลอง ครูควรมีบทบาทในการอภิปราย โดยใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนได้พูดอภิปรายอย่างทั่วถึง และได้พูดอย่างเสรี (Maley, Duff, 1977, Holden, 1981)

สำหรับ ฉวีวรรณ กินวงศ์ (2524) ได้กล่าวถึง ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมการละครว่า มีหลักที่ควรปฏิบัติในการทำละครสำหรับเด็กดังนี้

1. เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้มีส่วนร่วมในละครเรื่องนั้น ๆ
  2. เด็กทุกคนควรจะได้ทราบชื่อของละครอย่างเด่นชัด
  3. การเลือกตัวแสดง จะต้องยุติธรรมและคำนึงถึงความเหมาะสมในบทบาทของตัวแสดงนั้น ๆ
  4. การวางแผนในการแสดง ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันคิดวางแผนการแสดง โดยครูจะคอยแนะหรือป้อนคำถามกระตุ้นจินตนาการของเขาให้กว้างขวางขึ้น
  5. การจัดฉาก ควรทำขึ้นง่าย ๆ สะดวกแก่การหาอุปกรณ์มาประกอบการแสดง
  6. การซ้อม เวลาของการซ้อม ควรเป็นเวลาครูและนักเรียนมารวมกัน
  7. การแสดง เริ่มได้เมื่อเนื้อเรื่องสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมพร้อม
  8. การวิจารณ์ ควรสอนให้นักเรียนทุกคนรู้จักวิจารณ์
  9. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนมีโอกาสเปลี่ยนกันแสดงบ้าง
  10. มารยาทในการดูและมารยาทในการแสดง คือไม่เอะอะเสียงดัง
- จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการละคร ผู้สอนควรคำนึงถึงภาษาที่ใช้ในการแสดง โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาในด้านต่าง ๆ เด็กทุกคนมี

ส่วนร่วมในการแสดง ให้ได้กว้างแผนการแสดงร่วมกันโดยมีครูคอยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่อง บนพื้นฐานของบรรยากาศที่เป็นกันเอง มีการฝึกซ้อม เตรียมการแสดงที่ดี รวมทั้งฝึกให้เด็ก รู้จักวิจารณ์การแสดงด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน

งานวิจัยในประเทศ

ปรีชา อนุรัตน์ (2514) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจ วัฒนธรรมของชนชาติของชนชาติที่พูดภาษาอังกฤษ และผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษของ นิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่กำลังเรียนภาษาอังกฤษเบื้องต้น จำนวน 200 คน ในปีการศึกษา 2514 สรุปผลการวิจัยได้พบว่า ความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติที่พูด ภาษาอังกฤษ มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่าน ทั้งที่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมแทรกอยู่ มาก และที่ไม่มีเนื้อหาทางวัฒนธรรมแทรกอยู่มาก

สุพรรณวิภา วัฒนบุณย์ (2523) ได้ทดลองเปรียบเทียบการสอนภาษาอังกฤษแบบ เสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา กับการสอนภาษาอังกฤษแบบธรรมดา ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางใหญ่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มทดลองที่สอนด้วยวิธีเสริมวัฒนธรรม มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่สอนด้วยวิธีธรรมดา

สมจิตร วรณวิไลย (2527) ได้ทดลองเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และความคงทนใน การเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ โดยการสอนเสริม และไม่เสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีศรีน่าน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของ นักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กลุ่มทดลองที่เรียนจาก การสอนภาษาอังกฤษโดยเสริมวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนจากการ สอนภาษาอังกฤษโดยไม่เสริมวัฒนธรรมเจ้าของภาษา นอกจากนี้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความ คงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษหลังการสอน เมื่อทิ้งช่วงไป 2 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เดือนตา ไม้จันท์ (2529) ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนหัวข้อวัฒนธรรมในชนบทธรรมเนียมภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ครูทั้ง 2 กลุ่มเห็นด้วยน้อยในการให้ความสำคัญต่อการกำหนดจุดประสงค์การใช้วิธีสอนการใช้กิจกรรมและอุปกรณ์การเรียนการสอน การใช้วิธีวัดและประเมินผลในการเรียนการสอนเรื่องการตกทายและการอำลา การแต่งกาย เวลา ที่อยู่อาศัย และอาหาร ครูโรงเรียนรัฐบาลและครูโรงเรียนราษฎร์ใช้กิจกรรม อุปกรณ์การสอน การวัดและประเมินผลในการสอนหัวข้อวัฒนธรรมที่ศึกษา ไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ส่วนการให้ความสำคัญในการกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนหัวข้อวัฒนธรรมและวิธีสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในบางหัวข้อ เช่น หัวข้อเรื่องการแต่งกาย นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในต่างประเทศ

กอร์ดอน แอล แรทซ์ลาฟ (Gordon L. Ratzlaff, 1981) ได้ศึกษาเรื่อง The Cultural and Linguistic Dimension of English Language Teaching in Japan ผลการวิจัยพบว่า ในการเรียนการสอนภาษาของญี่ปุ่น กำลังเปลี่ยนจากแนวการสอนกฎไวยากรณ์ มาเป็นแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร และสิ่งที่ทำให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศน้อย คือ ความแตกต่างด้านวัฒนธรรม การสื่อสาร การสอบแข่งขันเข้าเรียน แรงจูงใจในการเรียนภาษา

กอนซาเลซ (Gonzalez, 1990) ทำการวิจัยเรื่อง Teaching Language and Culture with Authentic Materials มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการสอนภาษาและวัฒนธรรมด้วยเครื่องมือที่เชื่อถือได้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์แรงจูงใจและทัศนคติของนักเรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศ โดยทดลองกับนักเรียนอเมริกันที่เรียนภาษาสเปนเป็นภาษาต่างประเทศ จำนวน 43 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักเรียนกลุ่มทดลองมีทัศนคติและแรงจูงใจมากกว่ากลุ่มควบคุม จึงเสนอว่าควรบูรณาการการสอนเนื้อหาทางวัฒนธรรมในขณะสอนภาษาด้วย

2. งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้วีดิทัศน์

งานวิจัยในประเทศ

สงกรานต์ แหยมแก้ว (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของพื้นหลังของตัวอักษรบรรยายประกอบที่แตกต่างกันในโปรแกรมวีดิทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พื้นหลังของตัวอักษรบรรยายประกอบที่แตกต่างกันในโปรแกรมวีดิทัศน์ไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บัญชา พรหมขำ (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้ตัวชี้หน้าที่เป็นคำในแถบวีดิทัศน์ ที่มีต่อการสร้างมโนทัศน์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า

1. ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้และการไม่ใช้ตัวชี้หน้าที่เป็นคำ ในบทเรียนแถบวีดิทัศน์กับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีต่อการสร้างมโนทัศน์ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. นักเรียนที่เรียนจากบทเรียนแถบวีดิทัศน์ ที่ใช้ตัวชี้หน้าที่เป็นคำมีความสามารถในการสร้างมโนทัศน์ได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนจากบทเรียนแถบวีดิทัศน์ที่ไม่ใช้ตัวชี้หน้าที่เป็นคำที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เมื่อเรียนจากบทเรียนแถบวีดิทัศน์มีความสามารถในการสร้างมโนทัศน์ได้ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ประไพ เทียนเงิน (2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการฟัง และการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้วีดิทัศน์ ผลการวิจัยสรุปพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ หลังการเรียนโดยการสอนด้วยวีดิทัศน์สูงกว่าก่อนการเรียนโดยการสอนด้วยวีดิทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

คาร์เนอร์ (Carner, 1962) ได้ทำการวิจัยเรื่อง An Evaluation of Teaching Reading to Elementary Pupils Through Closed-Circuit TV. เพื่อประเมินผลการสอนทางโทรทัศน์วงจรปิด โดยทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ

6 โรงเรียนคอร์ทแลนด์ (Cortland public school) โดยเรียนวิธีอ่านจากโทรทัศน์ทุก ๆ วัน ผักผ่อนการอ่านและความเข้าใจศัพท์ สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับต่ำ ได้รับความรู้ในการอ่านเพิ่มขึ้นมากกว่าการเรียนในชั้นธรรมดา ซึ่งเรียนตามปกติที่โรงเรียน

คูลีแมนส์ (Keulemans, 1975) แห่งมหาวิทยาลัยโคโรราโด ได้ทำการวิจัยเรื่อง Television in Australian Post-Secondary Education : The Next Ten Years โดยให้เหตุผลว่าการมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งด้านอาชีวศึกษา (Post-Secondary vocational education) และสาขาสัมฤทธิในรอบสิบปีข้างหน้ามีแนวโน้มที่ต้องการการศึกษามากขึ้นในทุก ๆ ทาง โทรทัศน์เท่านั้นที่จะให้การศึกษาได้ทั้งด้านการศึกษาและความต้องการของสังคม ซึ่งถ้ากล่าวถึงการศึกษานอกระบบ (External Education) โทรทัศน์ก็เป็นส่วนที่สำคัญและเป็นในรูปชุดการสอน (Learning packages)

3. งานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้ละคร

งานวิจัยในประเทศ

อมรา ปริญญาบุญรัมย์ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้สื่อการสอนแบบละครในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปว่าการใช้สื่อการสอนแบบละครมีคุณค่า ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ตรง และใกล้เคียงความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นทั้งผู้ลงมือปฏิบัติ และผู้สังเกตการณ์ ผลการใช้สื่อการสอนประเภทนี้ ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น

นิตยา ประพศิตกิจ (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาฝึกหัดครู วิชาเอกภาษาอังกฤษที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการละครกับการฝึกรูปประโยค โดยทดลองกับนักศึกษา จำนวน 45 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการละครสูงกว่านักศึกษาที่เรียนโดยใช้การฝึกรูปประโยคอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

สุวรรณี สหะกร (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้การแสดงละครและสอนโดยการอภิปราย โดยทดลองกับนักเรียน จำนวน 80 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งสอนโดยใช้การแสดงละคร กลุ่มที่สองสอนโดยการอภิปราย จากนั้นทดสอบผลการเรียน

ของนักเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยใช้การแสดงละครและสอนโดยการอภิปราย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

งานวิจัยต่างประเทศ

ไรเดล (Ridel, 1975) ทำการศึกษาเรื่อง An Investigation of the Effects of Creative Dramatics on Ninth Grade Students โดยมุ่งศึกษาการใช้กิจกรรมการละครในการสอนภาษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ninth grade) ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้หรือไม่

1. การสื่อสารด้วยคำพูดและไม่ใช้คำพูด
2. ความคิดสร้างสรรค์และพฤติกรรม
3. ความรู้สึกในการรวมกลุ่ม
4. ความเชื่อมั่นในตัวเอง
5. ทักษะที่มีต่อวิชาอื่น

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อใช้ The Torrance Tests 2) จากแบบสอบถามปรากฏว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการจัดกิจกรรมการละคร แต่ทัศนคติที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษไม่มีความเปลี่ยนแปลง 3) ผลการเรียนขั้นสุดท้ายได้คะแนนจากการประเมินค่าอยู่ระหว่าง 49 ถึง 87

ชาลส์ เอ็ดเวิร์ด (Charles Edward, 1977) ได้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ (Creative Dramatics) เพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กจากสภาวะแวดล้อมทางร่างกายและสังคม กับการใช้การละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ และพัฒนาการของเด็ก โดยอาศัยทฤษฎีจิตวิทยาของ Piaget มาเทียบกับการละครสร้างสรรค์ Edward พบว่าการละครสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมอันจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กมิใช่เป็นเพียงกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมนอกชั้นเรียน หากยังมีประโยชน์สำหรับการศึกษาในชั้นปฏิบัติในการแก้ปัญหาและเสริมสร้างสุนทรียภาพหรือประกอบการพัฒนาบุคลิกภาพพร้อม ๆ กันด้วย

ลิน แมคเกรเกอร์ และคนอื่น ๆ (Lynn and Mc Cregor and others, 1977) ได้ร่วมกันปฏิบัติการสำรวจจุดประสงค์และข้อเสนอแนะของการสอนโดยใช้ละครเพื่อ

การศึกษาในทุกระดับการศึกษาเพื่อเสนอต่อมหาวิทยาลัยแห่งลอนดอน ผลการสำรวจพบว่า การศึกษาระดับมัธยมศึกษาของอังกฤษ เน้นทั้งภาควิชาการ และภาคปฏิบัติเป็นเหตุให้ทั้ง ผู้เรียนและผู้สอนต้องทำงานหนัก การสอดแทรกวิชาการละครในระดับมัธยมศึกษาจึงเป็นเรื่องยุ่งยาก เท่าที่สำรวจพบ การละครในระดับมัธยมศึกษาเป็นที่นิยมใช้กันทุกรูปแบบทั้ง เกาะอังกฤษ แต่จำนวนโรงเรียนที่มีวิชาการละครเพื่อการศึกษาและใช้ละครในการเรียน การสอนมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนทั่วประเทศ และจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ด้านการละครเพื่อการศึกษาที่ยังอยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อเทียบกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญด้านศิลป สาขานอื่น ๆ นอกจากนั้นครูผู้สอนการละครและใช้การละครในการเรียนการสอนก็มักไม่ใช่ผู้ที่ เคยผ่านการฝึกอบรมด้านการละคร เพื่อประโยชน์ทางการศึกษามาก่อน

มารานอน (Maranon, 1980) ได้ทำการวิจัยเรื่อง A Descriptive Analysis of Program of Creative Dramatics with A Bilingual /Bicultural content (Spanish/English) : Implications for English Oral Language Development of Mexican American Children จากสมมติฐาน เบื้องต้นที่นักการศึกษาและนักวิจัยเชื่อว่า เด็กอเมริกันเชื้อสายเม็กซิกัน จะประสบความสำเร็จทางวิชาการสูงกว่าเด็กเชื้อสายอื่น ๆ ในโรงเรียนอเมริกา โดยเฉพาะในด้านการ พูดและการเขียน นอกจากนี้ยังพบว่าการฝึกใช้ภาษาในห้องเรียนเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม ที่บ้านจะช่วยให้การเรียนภาษาดีขึ้น และการใช้กิจกรรมการละครในการสอนภาษาจะช่วยให้ นักเรียนพูดภาษาได้คล่องแคล่วขึ้น

ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า การใช้กิจกรรมการละครในสภาพที่เหมาะสมคือ ใช้เนื้อหาแบบ 2 ภาษา และ 2 วัฒนธรรม จะสามารถพัฒนาความคล่องแคล่วในการใช้ ภาษาอังกฤษของเด็กอเมริกันเชื้อสายเม็กซิกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเอกสารและงานวิจัย พบว่าในประเทศไทยได้จัดให้มีการสอนภาษาอังกฤษใน ระดับต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน รวมทั้งได้มีการพัฒนาวิธีการสอนมาใช้หลายวิธี แต่การ เรียนการสอนภาษาอังกฤษก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ปัจจุบันการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษาได้ยึดแนวการสอนเพื่อการสื่อสารที่เน้นให้ผู้เรียนมีความ สามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายมากกว่าเน้นการเรียนทางด้านไวยากรณ์เนื่องจาก การเรียนรู้ตัวภาษาเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถทำให้สื่อความหมายในชีวิตจริงได้ จะต้อง อาศัยองค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ดังนั้นแนวทางหนึ่งที่ผู้สอนควรจัดให้มีการ

เรียนการสอนภาษาอังกฤษ ก็คือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ซึ่งการสอนภาษาโดยการสอดแทรกความรู้ด้านวัฒนธรรมนั้นมีหลายวิธี และการสอนให้ใช้ ทัศนคติทางวัฒนธรรมเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงด้าน วัฒนธรรมกับภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันการสอนโดยใช้การแสดงละครทาง วัฒนธรรมก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น กล่าวแสดงออก มีส่วนร่วมในสถานการณ์ วมทั้งได้เรียนรู้วัฒนธรรมกับภาษาจากบทสนทนาที่ใช้ในบทละคร จึงกล่าวได้ว่า การใช้ ทัศนคติทางวัฒนธรรมและการแสดงละครย่อยทางวัฒนธรรมเป็นวิธีการสอนที่น่าสนใจที่จะนำ มาทดลองใช้สอนภาษากับวัฒนธรรมในระดับประถมศึกษา